

Konjunktur läget

December 2022

Konjunkturläget
December 2022

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

I **Hållbarhetsrapporten** analyserar vi den långsiktiga hållbarheten i de offentliga finanserna.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier, Working paper, KI-kommentar** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

STRUKTUREN I KONJUNKURLÄGET

I den ordinarie löptexten redovisas ett antal *rutor* som normalt skiljer sig från löptexten, det kan vara en kortare beskrivning inom något område eller en mer teknisk beskrivning. Dessutom publiceras mer djuplodande analyser i så kallade *fördjupningar*. Löptexten kompletteras också av en *tabellbilaga* med mer detaljerade prognoser.

I högermarginalen redovisas *diagram* och ibland även så kallade *marginalrutor*. Marginalrutorna har ungefär samma funktion som rutor i löptexten och redovisas också sist i Konjunkturläget i en bilaga.

Alla fördjupningar redovisas också samlat på nätet, diagram i PowerPointformat finns också att ta del av. Dessutom kan siffror till alla diagram inklusive rubriker, underrubriker, källor och eventuella fotnoter laddas ner. Allt detta återfinns under www.konj.se/publikationer/konjunkturlaget.

Förord

I Konjunkturläget december 2022 presenteras en prognos för den ekonomiska utvecklingen 2022–2024 i Sverige och i omvärlden. Därtill gör Konjunkturinstitutet ett scenario för utvecklingen 2025–2032, varav 2025–2027 beskrivs i rapporten. Prognosen och scenariot för hela perioden 2022–2032, samt mer detaljerade prognoser, finns att hämta i Konjunkturinstitutets prognosdatabas. I ett särskilt avsnitt jämförs den nya prognosen med den prognos som presenterades i Konjunkturläget september 2022.

Arbetet med Konjunkturläget har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl. I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 15 december 2022.

Stockholm 21 december 2022

Albin Kainelainen
Generaldirektör

Innehåll

Konjunkturläget december 2022.....	6
Prognosrevideringar 2022–2023.....	25

RUTOR

Hushållens räntekänslighet har ökat.....	14
Budgetpropositionen för 2023 och elpriskompensationen har en mycket begränsad effekt på inflationen.....	20
Kommer statsbidragen leda till högre sparande eller till konsumtionsutgifter?	30

FÖRDJUPNINGAR

Budgetpropositionen för 2023	27
Inflationens påverkan på den offentliga sektorns inkomster och utgifter	35

TABELLBILAGA

Tabellbilaga.....	41
-------------------	----

BILAGA MARGINALRUTOR

Fastighetsföretagens skulder och räntekänslighet	58
Antaganden om flaskhalsintäkter och elprisstöd.....	58
Vad skiljer scenario från prognos?.....	58
Statens budget redovisad enligt nationalräkenskaperna	59
Hur bedömer Konjunkturinstitutet vad som är ny finanspolitik.....	59
Finansierad eller ofinansierade åtgärder.....	60
Temporära åtgärder till och med 2022 som inte finns 2023.....	60
Utgiftstak och budgeteringsmarginal.....	60
Offentlig konsumtion	61
Prisbasbeloppet.....	61
Sjukpenninggrundande inkomst.....	61
Inkomstindex	61
Några dynamiska effekter av högre inflation	61

Konjunkturläget december 2022

Hög inflation och stigande räntor bidrar till att den svenska ekonomin går in i en lågkonjunktur 2023. Hushållen pressas från flera håll och deras reala disponibla inkomster minskar både 2022 och 2023. Svenska hushåll är jämfört med i andra länder mer räntekänsliga till följd av hög belåningsgrad och korta räntebindingstider. Hushållen drar därför ned på konsumtionen under den kommande vintern och våren. Det tar därefter tid för ekonomin att återhämta sig och lågkonjunkturen förväntas vara till och med 2025. Många företag rapporterar fortfarande om brist på arbetskraft och lågkonjunkturen slår igenom med viss fördröjning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten stiger när lågkonjunkturen successivt dämpar efterfrågan på arbetskraft. Hög inflation, höga inflationsförväntningar och svaga konjunkturutsikter ställer Riksbanken inför en svår avvägning om hur penningpolitiken bäst bör utformas. Konjunkturinstitutets bedömning är att styrräntan höjs till 2,75 procent i februari 2023 för att sedan börja sänkas mot slutet av året när lågkonjunkturen är tydlig och inflationen är nere på normala nivåer.

Konjunkturuppgången i den svenska ekonomin fortsatte det tredje kvartalet 2022 (se diagram 1). Förstärkningen syntes även på arbetsmarknaden där arbetslösheten minskade samtidigt som antalet sysselsatta personer fortsatte att öka.

Statistik för de senaste månadernas ekonomiska utveckling och enkätundersökningar indikerar att BNP minskar det fjärde kvartalet 2022 (se diagram 1). I synnerhet hushållen är mycket pessimistiska om det ekonomiska läget, men även konfidensindikatorn för näringslivet har minskat de senaste månaderna och är nu på en betydligt lägre nivå än normalt (se diagram 2). De försämrade utsikterna i näringslivet syns även tydligt i företagens anställningsplaner som försvagats snabbt de senaste månaderna även om många företag fortsatt upplever brist på arbetskraft (se diagram 3).

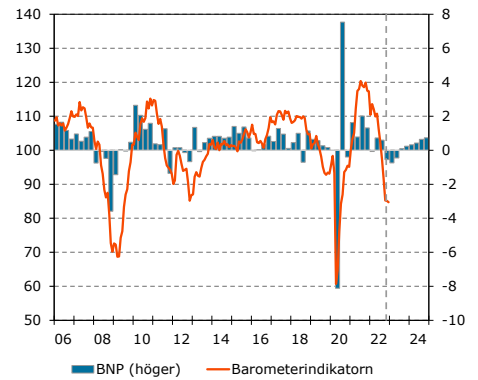
De försvagade konjunkturutsikterna är till stor del en konsekvens av den höga inflationen och ränteökningarna som följt av denna. Globala utbudsstörningar till följd av pandemin och kriget i Ukraina samt stark global efterfrågan har bidragit till att inflationen har stigit till mycket höga nivåer i Sverige och i stora delar av omvärlden. De kraftiga prisökningarna har gröpt ur de svenska hushållens reala inkomster samtidigt som olika tillgångspriser har gått ned. Tillsammans med de försämrade utsikterna på arbetsmarknaden innebär detta att hushållen kommer att dra ned på konsumtionen under vintern.

SVAG GLOBAL TILLVÄXT I SPÅREN AV HÖG INFLATION

Tillväxten i världsekonomin har dämpats de senaste kvartalerna bland annat till följd av hög inflation och stigande räntor. Även kriget i Ukraina och utmaningar i kinesisk ekonomi, främst vad

Diagram 1 Barometerindikatorn och BNP

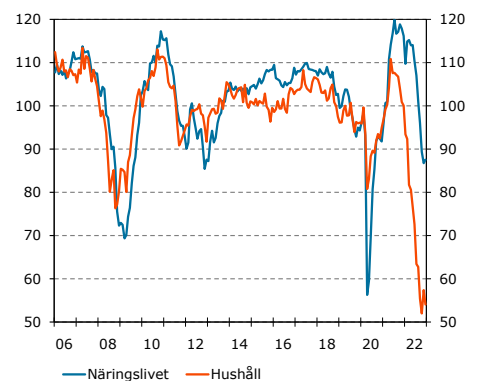
Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 2 Näringslivets och hushållens konfidensindikatorer

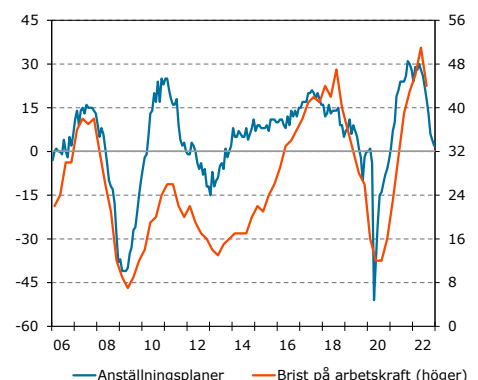
Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 3 Anställningsplaner och brist på arbetskraft i näringslivet

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden respektive andel ja-svar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

gäller nolltoleransen mot covid-19, har bidragit. Framåtblickande indikatorer tyder på att tillväxten förblir svag det fjärde kvartalet 2022. Framför allt är konsumenterna i såväl euroområdet som i USA fortsatt mycket pessimistiska (se diagram 4). Vidare har globalt inköpschefsindex vänt ner under 50 (se diagram 5), vilket indikerar kontraktion i ekonomin.

Den globala inflationen har stigit snabbt under 2022 (se diagram 6). Uppgången har orsakats av en snabb återhämtning av efterfrågan samtidigt som utbudet varit begränsat i flera sektorer. Det har lett till stora prisökningar på bland annat energi och livsmedel. Styrräntorna i många länder har höjts i en snabb takt (se diagram 7) för att dämpa inflationen och för att förankra inflationsförväntningarna. Råvarupriser och störningar i leveranskedjor har dock minskat tydligt den senaste tiden (se diagram 8) och de globala obalanserna mellan utbud och efterfrågan har mildrats. År 2023 dämpas inflationen då tillväxten mattas av, många råvarupriser blir tydligt lägre än 2022 och problemen med leverantörskedjorna minskar ytterligare (se diagram 6). Inflationen bedöms dock bli högre än centralbankernas mål i många länder även 2023 och styrräntorna höjs ytterligare något under året.

TILLVÄXTEN BROMSAR IN I EUROOMRÅDET

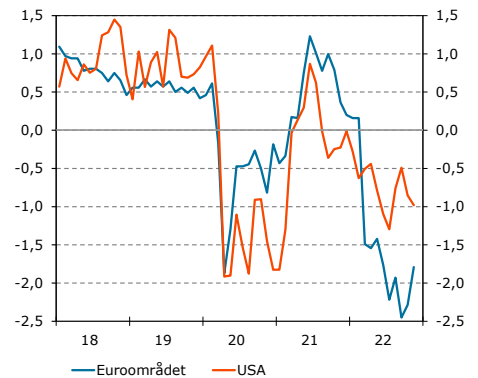
Trots snabbt stigande inflation och kraftigt minskad tillgång till risk energi har tillväxten i euroområdet hållits uppe relativt väl det första halvåret 2022. Ökad tjänstekonsumtion till följd av lättade covid-19-relaterade restriktioner runt om i Europa har varit en bidragande orsak. Det tredje kvartalet dämpades tillväxten i de flesta euro-länder men i bland annat de fyra största ekonomierna var BNP-utvecklingen fortfarande positiv (se diagram 9).

Inköpschefsindex har under flera månader indikerat vikande aktivitet i såväl industrin som tjänstesektorn och många andra framåtblickande indikatorer visar på fortsatt inbromsning framöver. Samtidigt har risken för en omfattande energikris i vinter minskat något i och med att många länder framgångsrikt har lyckats bygga upp sina gaslager. Detta har möjliggjorts genom bland annat ökad import av naturgas i flytande form (LNG) och energibesparande åtgärder. Det har dessutom varit en ovanligt varm höst i Europa vilket har bidragit till att efterfrågan på naturgas för uppvärmning varit lägre än normalt.

Naturgaspriset och spotpriserna på el sjönk i november från de höga nivåer som rådde tidigare under hösten, vilket bidrog till att inflationen då minskade något (se diagram 10). De senaste veckorna har el- och naturgaspriset åter stigit och terminspris-sättningen indikerar höga priser både nu i vinter och nästkommande vinter. Energiprisernas genomslag i konsumentled skiljer sig dock en hel del mellan länderna, bland annat beroende på skillnader i prissättning samt hur de statliga stödåtgärderna för att mildra effekterna för konsumenterna är utformade. Inflationen sjunker från den nuvarande höga nivån under loppet av 2023 till strax över 2 procent 2024 (se tabell 1).

Diagram 4 Konsumentförtroende

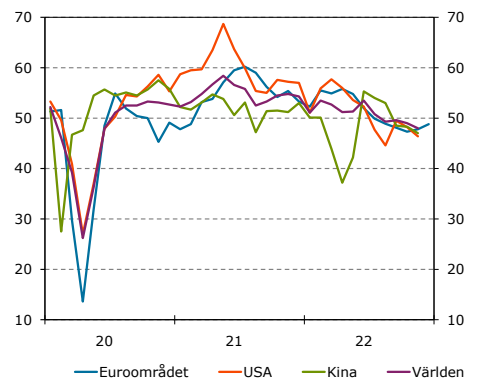
Standardiserade avvikelser från medelvärde, månadsvärden

Källor: DG Ecfm, Conference Board och Macrobond.

Diagram 5 Sammanvägt inköpschefsindex i valda länder och regioner

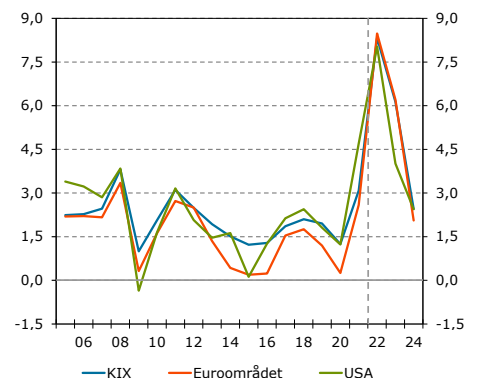
Index, månadsvärden

Källa: S&P Global, J.P. Morgan och Macrobond.

Diagram 6 Konsumentpriser i valda länder och regioner

Procentuell förändring

Anm. KIX-KPI är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter och består av 32-länder som är viktiga för Sveriges handel med omvärlden. KPI för EU-länder och Norge avser harmoniserade KPI (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem.

Källor: Bureau of Labor Statistics, Eurostat, OECD och Konjunkturinstitutet.

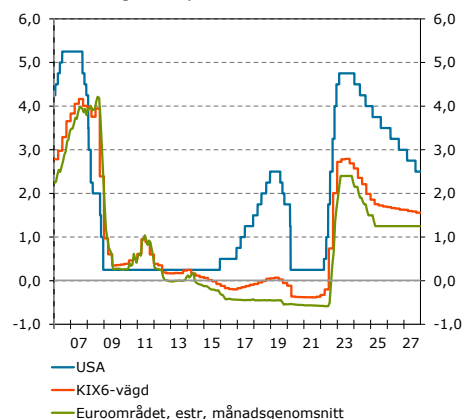
Trots att företagens anställningsplaner har blivit mindre optimistiska de senaste månaderna har sysselsättningen i euroområdet fortsatt att öka. I oktober sjönk arbetslösheten till historiskt låga 6,5 procent. Såväl den avtalade löneökningstakten som utvecklingen av den faktiska timlönen har stigit under året, framför allt i Tyskland. Löneökningarna, ett högt ackumulerat sparande och de statliga stödåtgärderna som införts av regeringar runt om i Europa ger stöd åt hushållens konsumtion. Konjunkturavmattningen fortsätter trots det de kommande kvartalen och euroområdets BNP stagnerar 2023. År 2024 stiger BNP återigen. En risk för prognosen är om energitillgången skulle förvärras ytterligare framöver till följd av ovanligt låga temperaturer eller nya störningar kopplade till Europas energiimport. Detta skulle kunna leda till högre och mer långvarig inflation samt lägre tillväxt än vad som förutses i prognosen.

STARK BNP-TILLVÄXT I USA DET TREDJE KVARTALET

USA:s BNP steg det tredje kvartalet, främst drivet av en snabbt stigande export. Den inhemska efterfrågan hade däremot en fortsatt dämpad utveckling mot bakgrund av en hög inflation och stora ränteuppgångar, vilket bidrog till att importen minskade. Samtidigt minskade bostadsinvesteringarna kraftigt. Arbetslösheten är dock låg och tillväxten i sysselsättningen är hög. Till följd av en stram arbetsmarknad har lönerna stigit snabbt sedan en tid tillbaka. Det högre ränteläget bidrar till en mycket svag BNP-tillväxt framöver (se tabell 1). Vidare bedöms arbetsmarknaden bli mindre stram framöver och arbetslösheten stiger under prognosperioden. År 2024 växer BNP något snabbare igen, men tillväxten är då fortsatt under den trendmässiga tillväxten.

Diagram 7 Styrräntor

Procent, dags- respektive månadsvärden

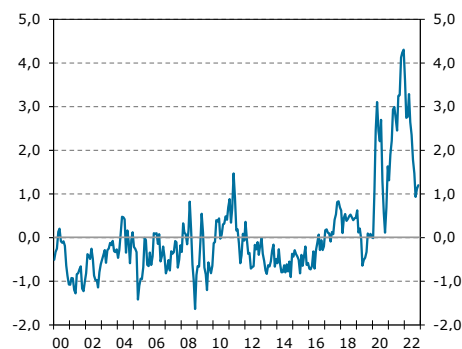

Anm. Styrräntan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves styrränteintervall.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 8 Stress av globala leveranskedjor

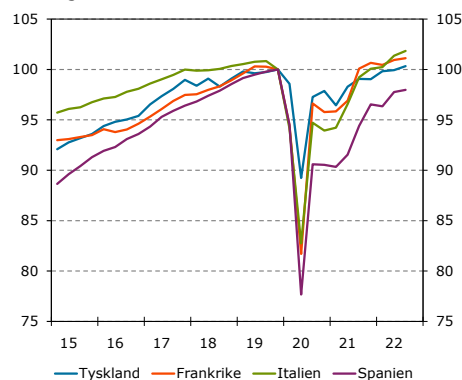
Standardiserade avvikelser från medelvärde, månadsvärden

Källor: Federal Reserve Bank of New York och Macrobond.

Diagram 9 BNP i euroområdet

Index 2019 kvartal4=100, fasta priser, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Eurostat och Macrobond.

Tabell 1 BNP och konsumentpriser i världen

Procentuell förändring

	Prognos			Scenario		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Svensk exportmarknad ¹	7,5	1,9	3,0	3,4	3,2	3,2
BNP²						
Världen	2,9	2,2	2,9	3,1	3,1	3,1
KIX-vägd ³	3,0	0,7	1,9	2,2	2,1	2,0
Euroområdet	3,3	0,0	1,4	1,8	1,6	1,5
USA	1,9	0,6	1,0	1,7	2,1	2,0
Kina	2,9	4,3	5,2	5,0	5,0	5,0
KPI⁴						
KIX-vägd ³	8,3	6,1	2,5	2,3	2,3	2,3
Euroområdet	8,5	6,2	2,1	2,0	2,0	2,0
USA	8,0	4,0	2,4	2,3	2,3	2,3
Kina	2,0	2,2	2,2	2,7	3,0	3,0

¹ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport. ² BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ KIX-vägd BNP och KPI är aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners. ⁴ Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond, Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

UTMANINGAR FÖR KINA KOPPLAT TILL COVID-19

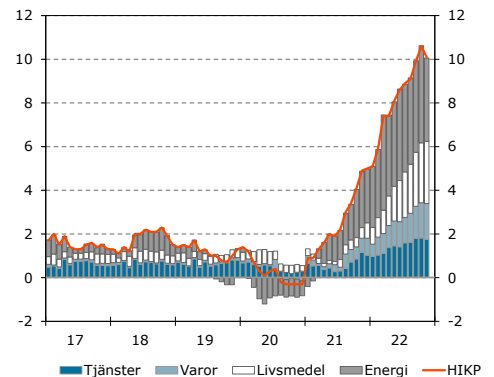
Kinas ekonomi återhämtade sig något det tredje kvartalet efter stora covid-19 relaterade nedstängningar det andra kvartalet. Sedan oktober har smittspridningen återigen tagit fart och strikta restriktioner och nedstängningar infördes. Ekonomin påverkades i hög utsträckning av detta och vände ner igen med bland annat svagare industriproduktion och minskad omsättning i detaljhandeln (se diagram 11). Även en svag fastighetssektor skapar motvind för ekonomin. BNP bedöms växa med 2,9 procent 2022 (se tabell 1), vilket är betydligt lägre än det officiella målet på 5,5 procent. Under början av december har det skett en betydande uppmjukning av de pandemirelaterade restriktionerna, vilket bedöms påverka tillväxten positivt på lite sikt. I prognosen stiger BNP-tillväxten 2023 och 2024 (se tabell 1). Om effekterna av covid-19 avtar snabbt såsom skett i Europa och USA kan tillväxten komma att bli högre än prognosen.

STYRRÄNTOR I OMVÄRLDEN SÄNKES 2025–2027

Tillväxten i Sveriges viktigaste handelspartners återhämtar sig efter den svaga utvecklingen 2023 och 2024 och KIX-vägd BNP växer i ungefär historiskt genomsnittlig takt på omkring 2 procent per år 2025–2027 (se tabell 1). Även tillväxten i omvärldens importefterfrågan, och därmed den svenska marknadstillväxten, återhämtar sig efter en svag utveckling 2023. Mot slutet av 2024 bedöms inflationen återigen vara i linje med centralbankernas

Diagram 10 Bidrag till inflationen i euroområdet

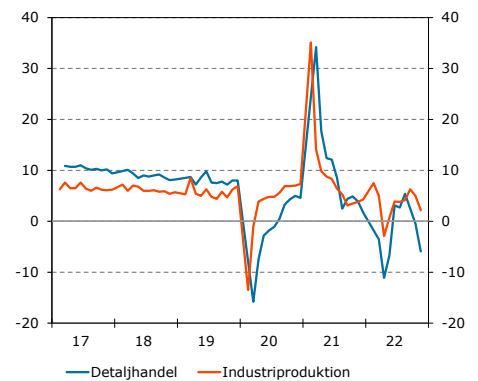
Årlig procentuell förändring av HIKP, respektive bidrag i procentenheter, månadsvärden

Källor: Eurostat och Macrobond.

Diagram 11 Detaljhandel och industriproduktion i Kina

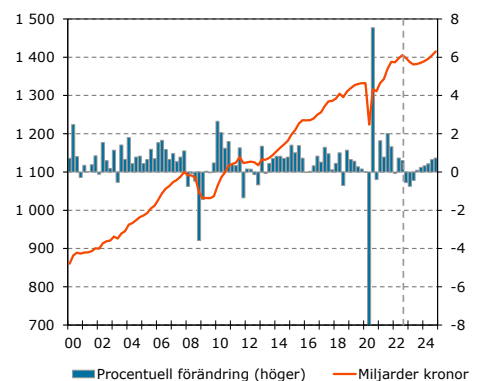
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: National Bureau of Statistics of China och Macrobond.

Diagram 12 BNP

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

mål. Styrrentorna (KIX6-vägd) fortsätter att sänkas under scenarioåren (se diagram 7) för att hålla tillväxten i efterfrågan och inflationen uppe.

SVENSK BNP MINSKAR DET FJÄRDE KVARTALET 2022

Svensk ekonomi har än så länge stått emot effekterna av kraftigt stigande priser och åtstramningen av penningpolitiken relativt väl och BNP fortsatte att öka det tredje kvartalet 2022 (se diagram 12). De största bidragen till BNP-tillväxten kom från de fasta bruttoinvesteringarna och lagerinvesteringarna. Hushållens konsumtion sjönk något, medan offentlig konsumtion och exporten steg. Sammansättningen av BNP-tillväxten det tredje kvartalet tyder dock på att den underliggande efterfrågan är svagare än vad BNP-siffran ger vid handen och utsikterna på kort sikt är dystra.

BOSTADSVINVESTERINGARNA FALLER

Svaga konjunkturutsikter tillsammans med stora kostnadsökningar och dyrare finansiering leder till att näringslivets investeringar minskar 2023 (se diagram 13 och 14). Efter en rekordstor ökning det tredje kvartalet blir lagerinvesteringarna successivt lägre de kommande kvartalen, vilket ger negativa bidrag till BNP-tillväxten.

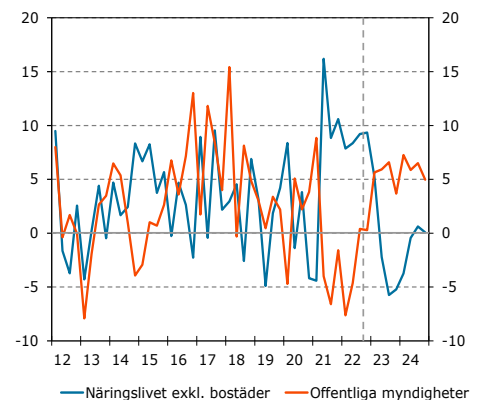
Bostadsinvesteringarna minskade det tredje kvartalet och i prognosen fortsätter nedgången under 2023. Höga priser på material i kombination med höga marknadsräntor och lägre bostadspriser försämrar företagets lönsamhet. Det leder till ett minskat antal påbörjade lägenheter och ett kraftigt fall i nybyggnationen (se diagram 14). Energieffektiviseringar bidrar dock till att dämpa nedgången i bostadsinvesteringarna. Under 2023 börjar investeringsvarupriserna minska vilket tillsammans med sänkta räntor under 2024 leder till bostadsinvesteringarna växer igen mot slutet av året.

Utöver bostadsinvesteringarna påverkas även investeringarna i tjänstebanscher exklusive bostäder, där fastighetsbolagen står för knappt en tredjedel av investeringarna. Den senaste tidens snabbt stigande räntor tillsammans med höga insatsvarupriser och svagt efterfrågeläge dämpar investeringarna och tillväxten kommer därför att bli svag under prognosperioden. De högre räntorna utgör en risk för fastighetsmarknaden och investeringarna i branschen (se marginalrutan ”Fastighetsföretagens skulder och räntekänslighet”)

Höga priser har bidragit till att hålla nere offentliga investeringar i bland annat infrastruktur, maskiner och inventarier, vilket lett till ett uppdämt investeringsbehov. Framöver väntas investeringarna öka igen. Inom staten drivs investeringstillväxten framför allt av satsningar på försvaret men även av forskning och utveckling samt olika infrastrukturprojekt. Inom kommunsektorn drivs tillväxten av stora investeringsbehov i VA-system, sjukhus och vårdcentraler (se diagram 13).

Diagram 13 Fasta bruttoinvesteringar

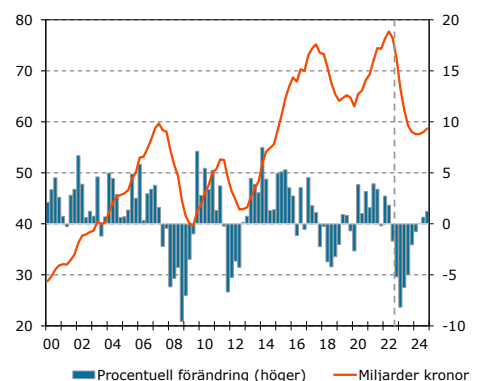
Årlig procentuell förändring, fasta priser, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 14 Fasta bruttoinvesteringar, bostäder

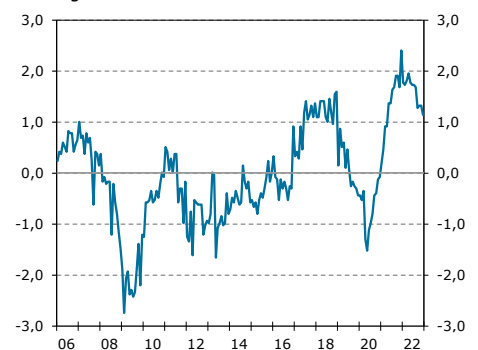
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 15 Industrins omdöme om exportorderstocken

Standardiserade avvikelser från medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

EXPORTEN MILDRAR NEDGÅNGEN I BNP

Den totala exporten steg det tredje kvartalet, trots en stor nedgång i tjänsteexporten. Både råvaruexporten och exporten av bearbetade varor växte relativt starkt. Till följd av den försvagade globala konjunkturen utvecklades tillväxten i den svenska exportmarknaden svagt det fjärde kvartalet 2022 och det första kvartalet 2023. Enligt Konjunkturbarometern har de svenska exportföretagen dock fortfarande välfyllda orderböcker (se diagram 15) och exporten fortsätter att öka det fjärde kvartalet 2022. Därefter väntas ett svagt första halvår innan en tilltagande exportmarknadstillväxt drar med sig svensk export uppåt igen (se diagram 16). Uppgången blir bred med en hög tillväxt för såväl tjänsteexporten som exporten av bearbetade varor. Svensk export utvecklas därmed betydligt starkare än inhemsk efterfrågan både 2023 och 2024. Utöver välfyllda orderböcker i utgångsläget beror det bland annat på de stora investeringar som behövs i Europa för att lösa klimat- och energiomställningen, inklusive minskandet av beroendet av rysk energi. Ökade försvarssatser bidrar också positivt.

HÖGRE TRANSFERERINGAR OCH LÄGRE SKATTER FÖR HUSHÅLLEN 2023

Under 2022 har hushåll och företag tagit del av pandemirelaterade stöd och olika temporära stöd till följd av de höga priserna på energi och livsmedel.¹ Trots att dessa stöd försvinner 2023 ökar transfereringarna till hushållen (se diagram 17). Det beror på regeländringar och kraftiga höjningar av prisbasbeloppet 2023 och 2024 (se fördjupningen ”Inflationens påverkan på den offentliga sektorns inkomster och utgifter”).

Sammantaget innehåller budgetpropositionen för 2023 ofinansierade åtgärder på ca 48 miljarder kronor. Av dessa tillfaller ca 21 miljarder kronor hushållen. Störst betydelse har höjningen av garantipensionen i augusti 2022 och att den tidigare tillfälliga höjningen av ersättningsnivån i A-kassan blir permanent (se vidare fördjupningen ”Budgetpropositionen för 2023”).

Hushållen och företagen får också ta del av den elpriskompensation som finansieras utanför statens budget (se marginalrutan ”Antaganden om flaskhalsintäkter och elprisstöd”).

Det finansiella sparandet stärks 2022 av ökade skatteinkomster, framför allt från mervärdesskatt, och stora utdelningar från statliga bolag. Samtidigt är utgifterna låga som andel av BNP (se tabell 2). Det strukturella sparandet, det vill säga det konjunkturerade sparandet, ökar både 2022 och 2023 och blir då tydligt

¹ De pandemirelaterade stöden uppgick 2022 till ca 45 miljarder kronor. Av dessa riktade sig drygt 20 miljarder till företagen, ca 12 till hushållen, ca 9 miljarder rörde stöd till kommunsektorn och ca 4 miljarder statlig konsumtion och stöd till övriga världen. Under 2022 har hushåll, och i mindre omfattning även företag, också fått ta del av olika temporära stöd till följd av höga priser på energi och livsmedel. Kostnaden för dessa har varit ca 15 miljarder kronor 2022. I och med att dessa stöd inte finns med i budgeten för 2023 innebär det både en förstärkning av inkomsterna och en minskning av utgifterna vilket stärker det offentliga sparandet 2023, allt annat lika.

Diagram 16 Världsmarknad och svensk export

Procentuell förändring, fasta priser

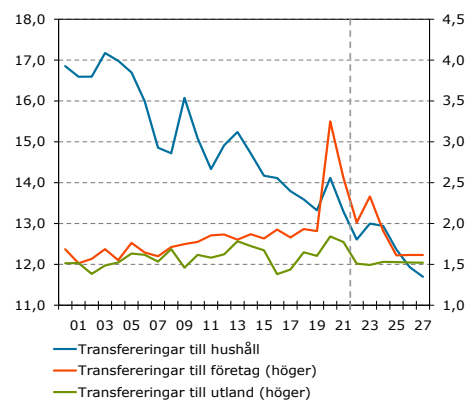

Anm. Världsmarknaden beräknas med svenska exportvikter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 17 Transfereringar från offentlig sektor

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Fastighetsföretagens skulder och räntekänslighet

Fastighetsföretagen står för nästan hälften av icke-finansiella företags skulder i form av lån från banker och upplåning via certifikats- och obligationsmarknaden. Under 2022 har det blivit svårare och dyrare för fastighetsföretagen att låna på marknaden. Därför har fastighetsföretagen i större utsträckning lånat av bankerna det senaste året. Fastighetsföretag är dessutom räntekänsliga eftersom de vanligen har lågt kassaflöde och stora nettoskulder.

Fastighetsföretagen står för 43 procent av bankernas lån till icke-finansiella företag. Därför anses både Riksbanken och Finansinspektionen att riskerna för den finansiella stabiliteten i Sverige har ökat under 2022.

högre än överskottsålet på 0,3 procent av potentiell BNP (se diagram 18). Åren 2024 och 2025 tas detta utrymme i anspråk för nya ofinansierade finanspolitiska åtgärder och det strukturella sparandet minskar gradvis till att vara i linje med överskottsålets nivå. Maastrichtskulden blir ca 31 procent av BNP över hela prognosperioden (se tabell 2), vilket är inom gränserna för skuldankaret.

STARK UTVECKLING AV OFFENTLIG KONSUMTION

Den offentliga konsumtionen i löpande priser ökar starkt 2022 (se diagram 19). Utvecklingen drivs av ökade kostnader för flyktmottagandet, försvarets ökade inköp och allmänt höga priser till följd av inflationen. I kommunerna hålls konsumtionen i fasta priser tillbaka på grund av de höga priserna. I regionerna minskar konsumtionen från höga nivåer under pandemin. Sammantaget innebär det att offentlig konsumtion i fasta priser totalt sett minskar 2022. Åren 2023 och 2024 växer den offentliga konsumtionen igen. Ett ökat antal äldre med behov av äldreomsorg och vård, samt fler elever i skolan, bidrar till att konsumtionen och sysselsättningen ökar inom kommuner och regioner.

Tabell 2 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	Prognos			Scenario		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster¹	2 817	2 929	3 010	3 119	3 275	3 415
<i>Procent av BNP</i>	47,3	47,9	48,2	47,6	47,4	47,4
Utgifter²	2 771	2 920	3 011	3 101	3 232	3 368
<i>Procent av BNP</i>	46,6	47,8	48,2	47,3	46,8	46,7
Överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar³	0	0	16	38	35	34
Finansiellt sparande	46	9	-18	-20	8	13
<i>Procent av BNP</i>	0,8	0,1	-0,3	-0,3	0,1	0,2
Strukturellt sparande	24	95	56	22	23	24
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,4	1,5	0,9	0,3	0,3	0,3
Maastrichtskuld	1 896	1 841	1 924	2 012	2 092	2 171
<i>Procent av BNP</i>	31,9	30,1	30,8	30,7	30,3	30,1

¹ Exklusive EU-skatter. Prognoserna för skatter och avgifter baseras på 2022 års regelverk. ² Prognoserna för transfereringar baseras på 2022 års regelverk. ³ Avser det belopp som behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå Konjunkturinstitutets bana för det strukturella sparandet. Ett positivt tal innebär ett utrymme att föra över medel från offentlig sektor till hushållen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Antaganden om flaskhalsintäkter och elprisstöd

På grund av kraftiga prisskillnader mellan olika elprisområden erhåller Svenska kraftnät stora så kallade flaskhalsintäkter. Konjunkturinstitutet uppskattar att dessa intäkter uppgår till 70 miljarder år 2022, 60 miljarder år 2023 samt 15 miljarder år 2024.

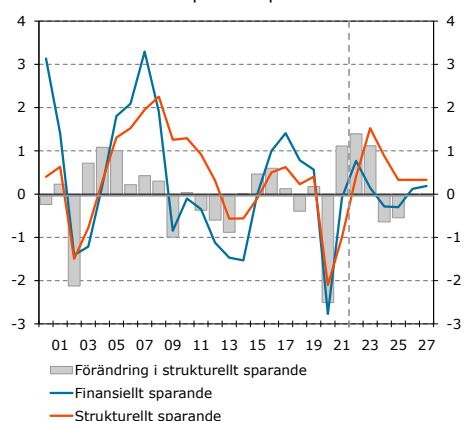
Svenska kraftnät har, på uppdrag av regeringen, föreslagit ett elprisstöd där en del av flaskhalsintäkterna som inkommer under 2022 och 2023 betalas ut under 2023 till elkonsumenter. Stödet baseras på elkonsumenternas förbrukning under perioden oktober 2021 till september 2022, och har således liten påverkan på incitamenten att spara el. Energimarknadsinspektionen godkände detta stöd, men med en begränsning på hur mycket stöd som utan ansökan kunde utgå till en enskild konsument. Denna begränsning innebär i praktiken att stödets totala kostnad skulle bli mindre än 55 miljarder. Konjunkturinstitutet antar i sin prognos att de medel som påverkas av Energimarknadsinspektionens begränsning kommer att delas ut på andra sätt till elkonsumenter under 2023.

I Konjunkturinstitutets prognos antas således att elprisstödet år 2023 uppgår till 55 miljarder, och av dessa bedöms 40 procent fördelas till hushållen och 60 procent till företag och offentlig verksamhet. Stödet betalas ut som en transferering, och har därmed ingen direkt inverkan på KPI. År 2024 antas att ett liknande stöd betalas ut, med en totalsumma om 34 miljarder och samma fördelning mellan hushåll, företag och offentlig verksamhet.

Under 2023 betalas dessutom 2,4 miljarder kr ut i ett separat stöd till elintensiva företag. Finansieringen av denna åtgärd är ännu inte fastställd.

Diagram 18 Finansiellt och strukturellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Inom staten bidrar framför allt utbyggnaden av försvaret till den ökade konsumtionen. Kommunsektorn tillförs ytterligare statsbidrag 2023, både riktade och generella, motsvarande ca 10 miljarder kronor (se vidare fördjupningen ”Budgetpropositionen för 2023”).

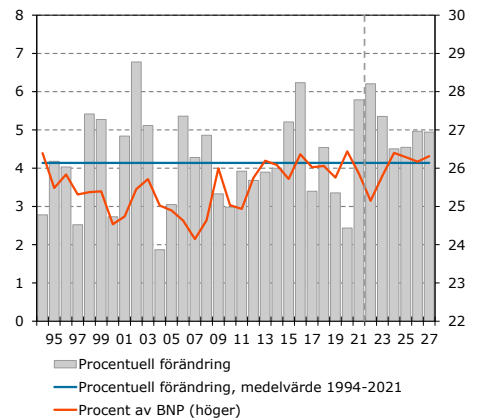
HUSHÅLLEN PRESSAS FRÅN FLERA HÅLL

Hushållens konsumtion minskade något det tredje kvartalet 2022. Konsumtionen av tjänster utvecklades starkt medan konsumtionen av bland annat sällanköpsvaror och konsumtionen i utlandet sjönk. Hög inflation och stigande bolåneräntor pressar hushållen och nedgången i konsumtionen accelererar det fjärde kvartalet 2022 (se diagram 20). Höga elräkningar efter årsskiftet bidrar till att nedgången fortsätter även det första kvartalet 2023. Hushållens konsumtionsutgifter ökar dock i nominella termer på grund av snabbt stigande priser (se tabell 3). Hushållens pressade situation avspeglas i hushållens konfidensindikator, som befinner sig på historiskt låga nivåer (se diagram 20).

Konsumtionsnedgången mildras av det elprisstöd som väntas betalas ut i februari 2023. Dessutom kommer många ersättningar i socialförsäkringssystemen att räknas upp relativt mycket från årsskiftet. Trots det utvecklas hushållens reala disponibelinkomster svagt. Även om inflationen blir lägre 2023 är den fortsatt hög, vilket gröper ur de reala inkomsterna. Dessutom har hushållen högre bolåneräntor än vad de haft de senaste åren. Till sammans med försämringen på arbetsmarknaden med en svag sysselsättningsutveckling medför det att hushållens reala disponibelinkomster minskar även 2023 (se diagram 21). Svenska hushåll har, jämfört med i många andra länder, en hög belåningsgrad och en hög andel bostadslån med kort bindningstid, vilket gör dem jämförelsevis räntekänsliga (se rutan ”Hushållens räntekänslighet har ökat”). På grund av den svaga utvecklingen av disponibelinkomsten tar hushållen av sitt sparande för att hålla uppe konsumtionen och sparkvoten minskar 2022. Även 2023 minskar disponibelinkomsten, men hushållen är så pass återhållsamma i sin konsumtion att sparkvoten stiger något. År 2024 stiger de reala disponibelinkomsterna åter och sparkvoten ökar något ytterligare.

Diagram 19 Offentliga konsumtionsutgifter

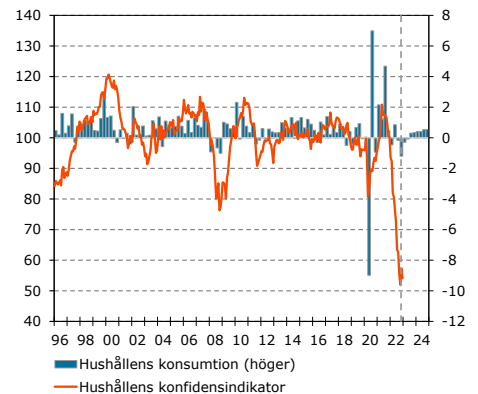
Procentuell förändring, löpande priser respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 20 Hushållens konfidensindikator och hushållens konsumtion

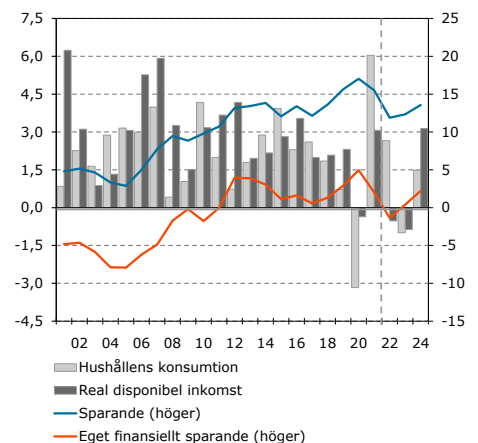
Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 21 Hushållens konsumtion, real disponibel inkomst och sparande

Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst plus kollektivt sparande

Anm. Sparande definieras som hushållens totala sparande inkl. sparande i premie- och tjänstepension. Eget finansiellt sparande definieras som hushållens sparande exkl. reallt sparande och sparande i premie- och tjänstepension. Båda måtten sätts i relation till hushållens disponibla inkomst plus sparande i premie- och tjänstepension.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 3 Försörjningsbalans för Sverige

Procentuell förändring, fasta priser

	Prognos			Scenario		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hushållens konsumtionsutgifter	2,7	-1,0	1,5	3,4	3,7	2,1
Offentliga konsumtionsutgifter	-0,3	1,2	1,7	1,3	1,7	1,7
Fasta bruttoinvesteringar	5,9	-4,3	-0,5	3,7	4,8	4,1
Slutlig inhemsk efterfrågan	2,7	-1,3	1,0	2,9	3,5	2,5
Lagerinvesteringar ¹	1,2	-1,0	-0,2	0,0	0,0	0,0
Total inhemsk efterfrågan	4,0	-2,3	0,8	2,9	3,4	2,5
Export	4,7	0,8	3,1	4,1	4,1	2,9
Total efterfrågan	4,2	-1,3	1,5	3,3	3,7	2,7
Import	7,9	-1,9	2,2	3,6	4,4	3,8
Nettoexport ¹	-1,1	1,2	0,5	0,4	0,1	-0,3
BNP	2,7	-1,1	1,3	3,1	3,4	2,1
BNP, kalenderkorrigerad	2,8	-0,9	1,3	3,3	3,2	2,0
BNP per invånare	2,1	-1,7	0,7	2,6	2,9	1,7
Bytesbalans ²	4,5	5,5	5,3	5,4	5,0	4,5

¹ Procent av BNP föregående år. ² Procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Hushållens räntekänslighet har ökat

Sedan augusti 2021 har inflationen överstigit Riksbankens inflationsmål. För att dämpa efterfrågan och därigenom dämpa inflationen och inflationsförväntningarna, har Riksbanken under det senaste halvåret höjt styrräntan med 2,5 procentenheter. Det är dock ovisst hur snart och vilken effekt räntehöjningarna får på efterfrågan och priser.

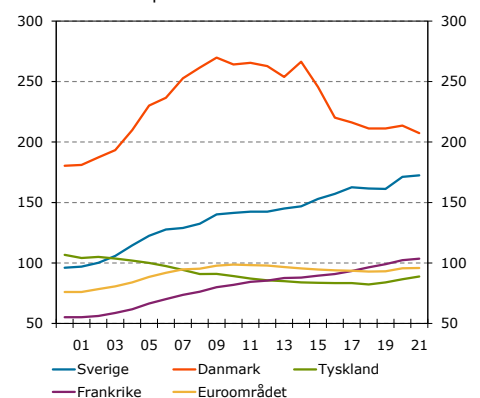
En viktig faktor för effekten av ränteförändringar är skuldsättningsgraden bland svenska hushåll. Skuldernas andel av hushållens disponibla inkomster har sedan flera decennier ökat trendmässigt och är även hög i ett internationellt perspektiv (se diagram 22). Det innebär att hushållens räntebetalningar vid en given höjning av räntan ökar mer än tidigare. Det kan i sin tur innebära att hushållens konsumtion påverkas mer.

Forskning på svenska data visar att hushåll justerar sin konsumtion mer om de har större bolån och om en större andel av räntorna på dessa bolån är rörliga.² Liknande resultat finns i studier på data från USA och Storbritannien.

² Se Flodén, M, m.fl. "Household debt and monetary policy: revealing the cash-flow channel", *The Economic Journal*, 2021, 131.636: sid. 1742-1771. Se även diagram 23 som visar att andelen av nya bostadslån med kort räntebindningstid är hög i Sverige i ett internationellt perspektiv. I en annan studie finner man att hushållskonsumtion reagerar mer på ränteförändringar i länder där rörliga lån än vanligt förekommande, se Calza, A, m.fl. "Housing finance and monetary policy." *Journal of the European Economic Association* Volume 11, Issue suppl_1, 2013, sid. 101-122.

Diagram 22 Hushållens skuldkvot i valda länder och regioner

Procent av disponibel inkomst

Anm. Hushållens skuldkvot definieras som lån dividerat med disponibel inkomst.

Källor: Eurostat och Macrobond.

De finner tydliga justeringar i konsumtionsutgifter bland hushåll med bolån, medan konsumtionsutgifter inte förändras för hushåll som äger sin bostad men inte har några bolån.³ I Sverige har många nya bostadslån en kort bindningstid och andelen har ökat de senaste två åren (se diagram 23).

I två publikationer från Riksbanken undersöks om räntekänsligheten har ökat över tid. I den ena publikationen uppskattas att räntekvoten, dvs räntebetalningar som andel av disponibel inkomst, ökar till samma nivå som under mitten av 1990-talet om styrräntan 2023 höjs till knappt 3 procent. Under mitten av 1990-talet var styrräntan drygt 8 procent. Detta indikerar att räntekänsligheten är betydligt högre idag.⁴ I den andra publikationen används ekonomiska metoder för att beräkna om effekten av penningpolitik på konsumtionen har förändrats sedan 1996. De finner att effekten på konsumtionen varierat kraftigt över tid och att konsumtionen reagerat mer under perioder då skuldkvoten är högre. Beräkningen visar att effekten på konsumtionen är ungefär dubbelt så stor idag som för 15 år sedan. Den högre räntekänsligheten beror på att skuldkvoten under perioden stigit från 150 till 200 procent.⁵

VIKAND EFTERFRÅGAN HÅLLER TILLBAKA NÄRINGSLEVETS PRODUKTION

Produktionen i näringslivet har trots fortsatta leveransproblem⁶ utvecklats starkt 2022. Vikande efterfrågan och stigande räntor leder till en inbromsning från det fjärde kvartalet 2022 och näringslivets produktion fortsätter att sjunka det första halvåret 2023 (se diagram 24).

Produktionen i industrin ökade kraftigt det tredje kvartalet 2022. En starkt bidragande orsak var ett ovanligt starkt juliutfall i några industribranscher.⁷ Enligt Konjunkturbarometern har indikatorn för produktionsplanerna i industrin fallit och är nu nere under sitt historiska medelvärde (se diagram 25). Tillsammans med en vikande ordergång⁸ bidrar detta till minskningen av

³ Cloyne, J, m.fl. "Monetary policy when households have debt: new evidence on the transmission mechanism", *The Review of Economic Studies* 87(1), 2020, sid. 102-129.

⁴ Riksbanken (2022), "Högre räntekänslighet i den svenska ekonomin", fördjupning i penningpolitisk rapport september 2022.

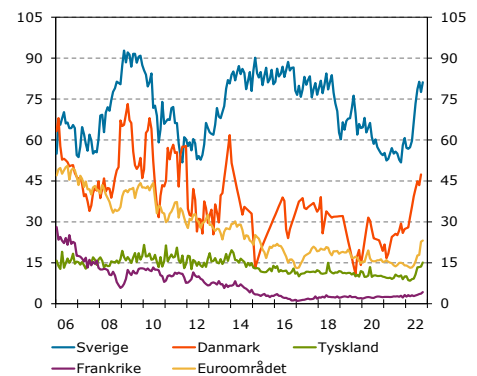
⁵ Stockhammar, P, m.fl. (2022), "Hur har konsumtionens räntekänslighet förändrats över tid?", Ekonomiska kommentarer nr 9, Sveriges riksbank.

⁶ För mer information om leveransproblemen, se fördjupningen "Konsekvenser av brist på insatsvaror" i Konjunkturläget juni 2022.

⁷ Normalt minskar produktionen i juli på grund av semestrar. År 2022 var nivån för produktionen i juli klart högre än normalt för några branscher som varit påverkade av leveransproblemen. Det påverkar den säsongsrensade nivån och jämförelsen med föregående år positivt.

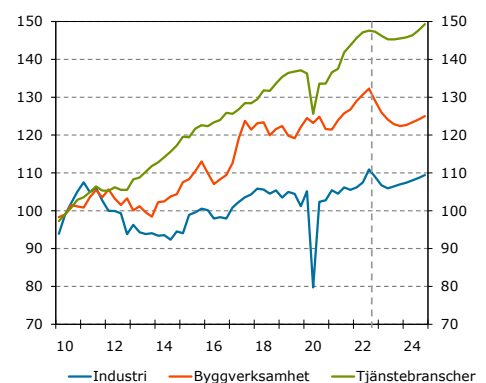
⁸ Enligt både Konjunkturbarometern och Inköpschefsindex.

Diagram 23 Andel nya bostadslån med räntebindningstid under 1 år
Procent, månadsvärden

Källor: ECB och Macrobond.

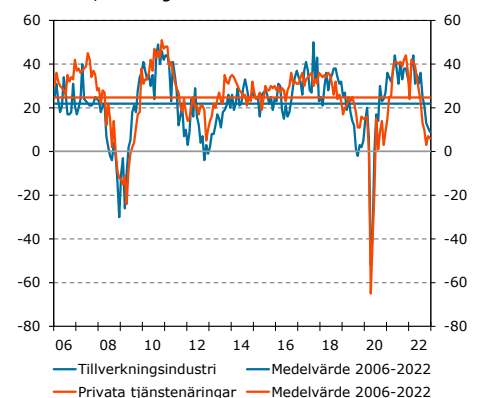
Diagram 24 Produktion i näringslivet
Index 2010=100, fasta priser, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 25 Produktionsplaner i tillverkningsindustrin och privata tjänstenärings

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

industriproduktionen det fjärde kvartalet 2022 och en fortsatt svag utveckling under det första halvåret 2023.

Det svaga hushållsförtroendet avspeglas i en minskning av handels produktion det tredje kvartalet. Produktionen inom tjänstesektorn minskar det fjärde kvartalet 2022 och det första kvartalet 2023, till stor del på grund av minskad hushållskonsumtion. Även produktionen i de mer företagsnära tjänstbranscherna minskar i takt med att produktionen i industrin minskar.

Byggföretagens syn på framtiden har blivit väldigt negativ (se diagram 26). De fallande bostadsinvesteringarna medför att byggproduktionen minskar det sista kvartalet 2022 och fortsätter nedåt under hela 2023.

Tabell 4 Produktion

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Prognos			Scenario		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Näringsliv	4,2	-1,4	1,1	4,0	3,8	2,2
Varubranscher	2,8	-2,3	1,0
varav industri	2,6	-1,7	1,8
byggverksamhet	4,6	-4,9	-0,1
Tjänstbranscher	4,9	-0,9	1,2
Offentliga myndigheter	0,6	1,5	2,0	0,9	0,9	0,9
Hela ekonomin¹						
BNP till baspris	3,5	-0,8	1,3	3,4	3,2	2,0
BNP till marknadspris	2,8	-0,9	1,3	3,3	3,2	2,0

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

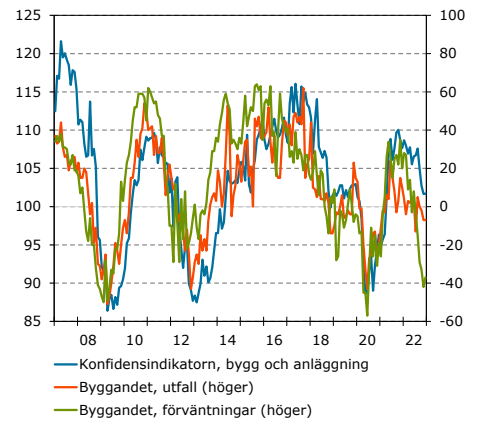
EFTERFRÅGAN PÅ ARBETSKRAFT MINSKAR

De tre första kvartalen 2022 ökade sysselsättningen i snabb takt. Särskilt första halvåret var jobbtillväxten hög. Unga (15–24 år) och utrikes födda har drivit utvecklingen, som har varit starkast i tjänstbranscherna. Prognosen för det fjärde kvartalet 2022 är att antalet sysselsatta minskar något när BNP-tillväxten minskar. Anställningsplanerna enligt Konjunkturbarometern har under hösten 2022 minskat inom samtliga branscher och är negativa inom handeln (se diagram 27). Därtill har antalet nyanmälda lediga platser hos Arbetsförmedlingen minskat under hösten, även om de fortsatt är på en hög nivå (se diagram 28). Trots en svag avslutning på 2022 ökar sysselsättningen sammantaget med 2,7 procent helåret 2022. Det är den högsta sysselsättningstillväxten någonsin för ett helår enligt AKU.

Sysselsättningen ökar snabbare än arbetskraften, vilket gör att arbetslösheten sjunker 2022 jämfört med året innan (se tabell 5). Den svaga utvecklingen av sysselsättningen under senare delen

Diagram 26 Konfidensindikatorn samt utfall och förväntningar för bygg och anläggning

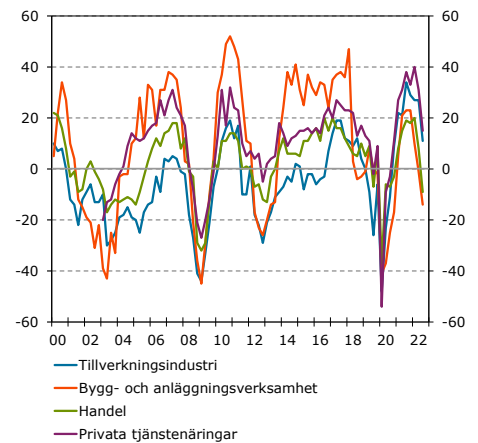
Index medelvärde=100 respektive netttotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 27 Anställningsplaner

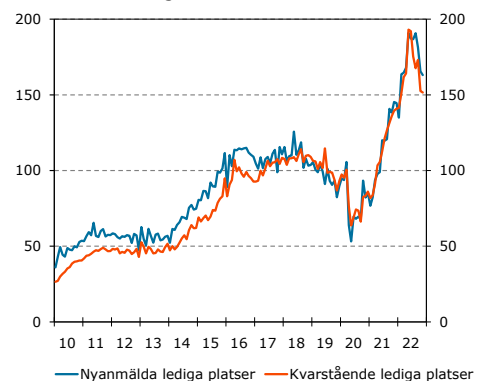
Netttotal, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 28 Nyanmälda och kvarstående lediga platser

Tusental, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

av 2022 avspeglas i att arbetslösheten började öka från och med september 2022 (se diagram 29).

År 2023 blir BNP-utvecklingen negativ, vilket gör att företagens efterfrågan på personal minskar och sysselsättningen minskar därför. Det är särskilt inbromsningen av produktionen inom handeln och byggbranschen som försvagar sysselsättningen. Sysselsättningen hålls till viss del uppe av att många arbetsgivare fortsatt upplever brist på arbetskraft. Bristen har dock minskat, och förväntas fortsätta att minska kontinuerligt under 2023 (se diagram 30). År 2023 motverkar en stigande sysselsättning i offentlig sektor nedgången i den totala sysselsättningen något (se diagram 31). Detta hänger samman med att offentlig konsumtion ökar jämförelsevis snabbt under 2023. Inom näringslivet minskar sysselsättningen relativt sett mest i byggverksamhet.

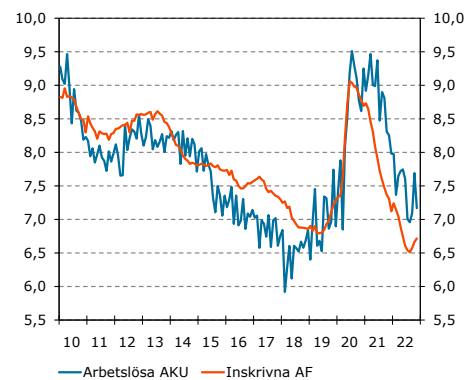
Samtidigt som sysselsättningen totalt sett minskar, kommer arbetskraften att öka 2023. En av anledningarna är hushållens ökade levnadskostnader leder till att fler söker jobb, trots att jobbchanserna minskar. Sammantaget ökar arbetslösheten till 8,1 procent 2023.

Även antalet arbetade timmar påverkas negativt av den försämrade konjunkturen. Det motverkas till viss del av att sjukfrånvaron gradvis minskar i takt med att beteendeeffekter orsakade av pandemin, såsom exempelvis minskad acceptans för sjuknärvaro, klingar av. Antalet arbetade timmar växer därför snabbare än antalet sysselsatta och medelarbetstiden stiger relativt snabbt under 2023.

År 2024 förbättras läget på arbetsmarknaden något, då den ekonomiska tillväxten återhämtar sig. Hushållens konsumtion ökar åter, vilket bidrar till att jobbtillväxten tar fart i tjänstebranscherna. Arbetskraften växer ungefär lika snabbt som sysselsättningen 2024 och arbetslösheten ligger still.

Diagram 29 Arbetslöshet i AKU, 15–74 år, och inskrivna vid AF

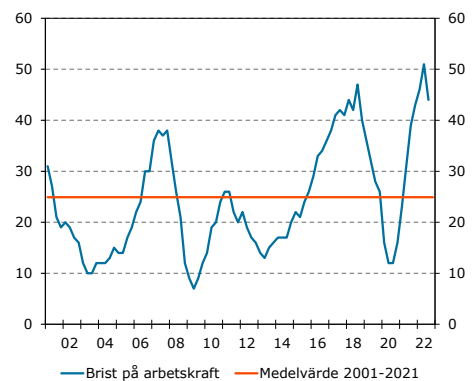
Procent av arbetskraften respektive registerbaserad arbetskraft, säsongsrensade månadsvärden

Källor: SCB, Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 30 Brist på arbetskraft i näringslivet

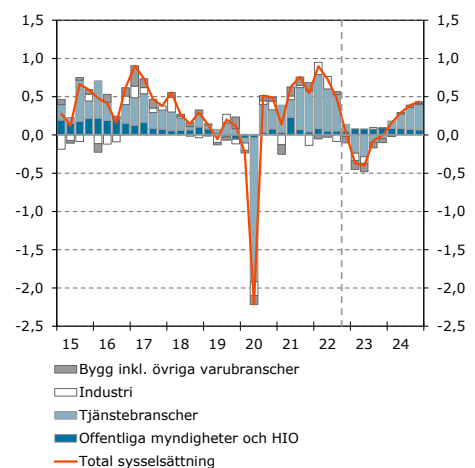
Andel ja-svar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 31 Bidrag till sysselsättningstillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter, kvartalsvärden

Anm. HIO avser hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 5 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Prognos			Scenario		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP till baspris ¹	3,5	-0,8	1,3	3,4	3,2	2,0
Produktivitet i hela ekonomin ¹	1,2	-1,4	0,4	1,8	2,2	1,4
Produktivitet i näringslivet ¹	1,1	-1,4	0,5	2,2	2,7	1,7
Arbetade timmar ¹	2,3	0,6	0,9	1,5	1,0	0,6
Medelarbetstid för sysselsatta ¹	-0,4	1,0	0,4	0,2	0,1	0,0
Sysselsättning	2,7	-0,4	0,5	1,3	0,9	0,6
Sysselsättningsgrad ²	68,9	68,4	68,5	69,1	69,4	69,5
Arbetskraft	1,2	0,3	0,6	0,8	0,6	0,6
Arbetskraftsdeltagande ²	74,5	74,4	74,6	74,8	74,8	74,9
Arbetslöshet ³	7,4	8,1	8,1	7,6	7,3	7,3
Befolkning 15–74 år	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Produktivitetsgap i näringslivet ⁴	2,3	-0,6	-1,4
Arbetsmarknadsgap ⁵	-0,2	-0,9	-1,0	-0,4	0,0	0,0
BNP-gap ⁶	1,5	-1,8	-2,6	-1,4	-0,1	0,0

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent av befolkningen 15–74 år. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet i näringslivet uttryckt i procent av potentiell produktivitet i näringslivet ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar ⁶ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

SVENSK EKONOMI STÅR INFÖR EN LÅGKONJUNKTUR

De tre första kvartalen 2022 är resursutnyttjandet, mätt med det så kallade BNP-gapet, enligt Konjunkturinstitutets bedömning positivt och ekonomin befinner sig i en högkonjunktur (se diagram 32). Sista kvartalet 2022 börjar dock resursutnyttjandet minska och första kvartalet 2023 går ekonomin in i en lågkonjunktur som varar till och med första halvåret 2026.

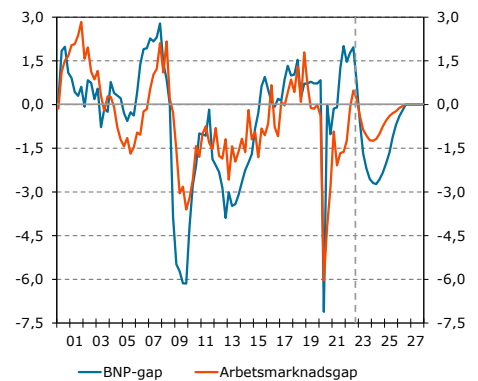
Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden, mätt med det så kallade arbetsmarknadsgapet, bedöms vara balanserat under större delen av 2022 (se diagram 32) och arbetslösheten är relativt nära den av Konjunkturinstitutet bedömda jämviktsnivån (se diagram 33). I samband med det försämrade konjunkturläget minskar resursutnyttjandet på arbetsmarknaden 2023 och 2024. Sysselsättningen minskar och arbetslösheten blir högre än jämviktsarbetslösheten.

LÖNETILLVÄXTEN TAR FART 2023

Lönerna i ekonomin som helhet stiger med 2,7 procent 2022 (se diagram 34). Det är betydligt lägre än löneutvecklingen i omvärlden. Det beror delvis på att avtalen från avtalsrörelsen 2020 gäller till och med första kvartalet 2023. Lönerna i Sverige har stigit

Diagram 32 BNP-gap, arbetsmarknadsgap

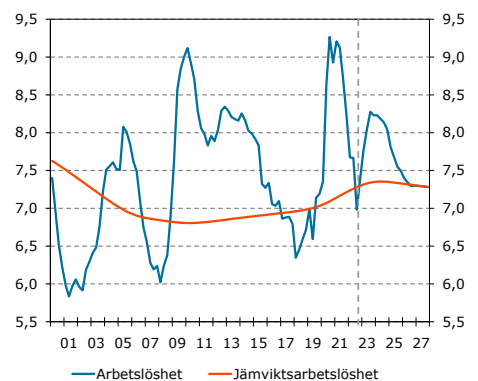
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 33 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

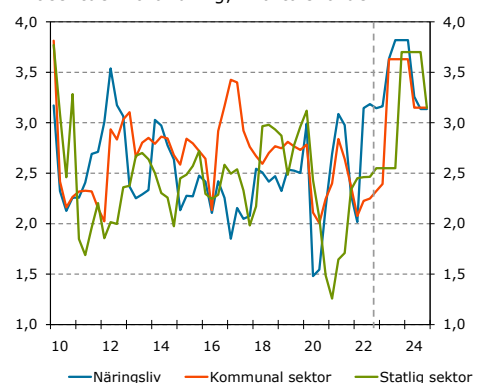

Anm. Data före 2001 är länkade av Konjunkturinstitutet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 34 Timlön

Procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

snabbare inom näringslivet än inom offentlig sektor. Det förklaras framför allt av en högre löneutveckling inom kredit- och företagsinstitut.

2023 års avtalsrörelse är omfattande och omkring 500 av 700 avtal ska förhandlas om. Facken inom industrin har under hösten presenterat lönekrav på 4,4 procent i årstakt, vilket är det högsta kravet sedan introduktionen av industriavtalet. Osäkerhet om inflationen, det framtida konjunkturläget och utvecklingen på arbetsmarknaden försvårar avtalsförhandlingarna. Både fackens och arbetsgivarnas löneförväntningar har stigit på ett och två års sikt, vilket indikerar en högre lönetillväxt framöver. Vinstandelen inom näringslivet som helhet är fortfarande hög, men ojämnt fördelad mellan branscher (se diagram 35). Den höga vinstandelen förklaras till stor del av att vissa branscher gynnas av höga världsmarknadspriser och en svag växelkurs. Konjunkturinstitutets bedömning är att företagen inte höjt konsumentpriserna mer än vad som är förenligt med högre produktionskostnader under 2022, även om det finns stor osäkerhet inför framtiden.⁹

Sammantaget stiger lönerna med 3,6 procent i näringslivet och 3,2 procent i offentlig sektor 2023 (se tabell 6). Lönerna i ekonomin som helhet stiger med 3,5 procent 2023. År 2024 stiger lönerna inom näringslivet något långsammare till följd av det lägre resursutnyttjandet på arbetsmarknaden.

Trots att lönerna i ekonomin som helhet tar fart 2023, kommer den årliga förändringen i reallönen att vara negativ (se diagram 36)

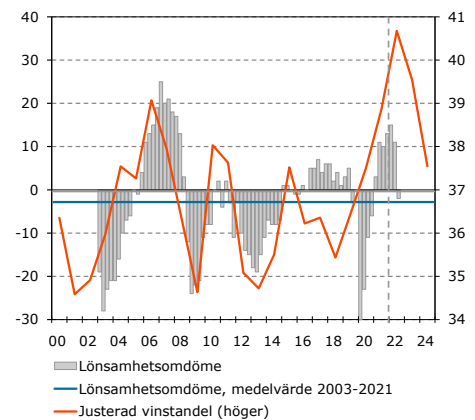
KRAFTIGT STIGANDE ENHETSARBETSKOSTNADER 2023

Enhetsarbetskostnaden i näringslivet stiger kraftigt 2023. Det förklaras av en högre arbetskostnad per timme, samtidigt som produktiviteten minskar (se diagram 37). Arbetskostnaden 2023 stiger främst till följd av en högre lönetillväxt och att nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga slopas. Den kraftiga uppgången i enhetsarbetskostnaden innebär ett ökat kostnadstryck för företagen.

⁹ Se "Prissättning hos svenska företag 2022", Specialstudie, Konjunkturinstitutet, december 2022.

Diagram 35 Lönsamhet i näringslivet

Procent, årsvärden respektive netttotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 36 Reallön

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

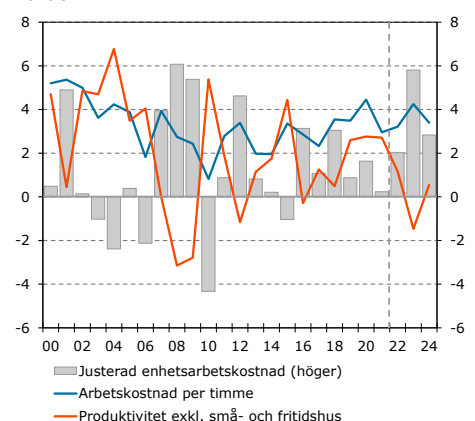

Anm. Konjunkturlön deflaterad med KPIF.

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 37 Justerad enhetsarbetskostnad i näringslivet

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Anm. Enhetsarbetskostnaden är justerad för egenföretagares arbetsinsats och exkluderar små- och fritidshus.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 6 Timlön och arbetskostnad

Procentuell förändring respektive procent

	Prognos			Scenario		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Timlön, KL, hela ekonomin ¹	2,7	3,5	3,3	3,4	3,7	3,7
Timlön, KL, i näringslivet ¹	2,9	3,6	3,3	3,4	3,7	3,7
Arbetskostnad per timme, näringslivet ²	3,2	4,2	3,4	3,9	3,7	3,7
Produktivitet, näringslivet, exkl. små- och fritidshus ²	1,2	-1,5	0,5
Justerad enhetsarbetskostnad, näringslivet ³	2,0	5,8	2,8
Justerad vinstandel, näringslivet ⁴	40,7	39,5	37,5	37,3	37,7	37,6

¹ Enligt Konjunkturlönestatistiken. ² Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerade värden. ³ Inklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare, kalenderkorrigerade värden. ⁴ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare, ej kalenderkorrigerade värden. Beräknad till faktorpris.

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

INFLATIONEN FALLER UNDER 2023

KPIF-inflationen var 9,5 procent i november 2022 (se diagram 38). Prisuppgången är bred, de flesta varor och tjänster ökar i pris. Hyreshöjningar, höjda VA-taxor och höga elpriser är några faktorer som bidrar till att inflationen blir ännu högre i början på 2023 (se diagram 39). KPIF-inflationen toppar på nära 11 procent i januari 2023.

Att inflationen därefter faller under 2023 beror framför allt på lägre varu- och energiprisinflation. Sjunkande fraktkostnader och lägre råvarupriser bidrar tillsammans med en svagare konsumentefterfrågan till att varuprisernas bidrag till inflationen blir litet mot slutet av 2023. Livsmedelspriserna antas ha en svag utveckling framöver, och prisnivån förväntas ha sjunkit marginellt mot slutet av 2023 (se diagram 40). Energiprisernas bidrag blir negativt 2024, framför allt på grund av lägre elpriser. Därför blir KPIF-inflationen låg under större delen av 2024, även om inflationen beräknad exklusive energi är drygt 2 procent (se diagram 41).

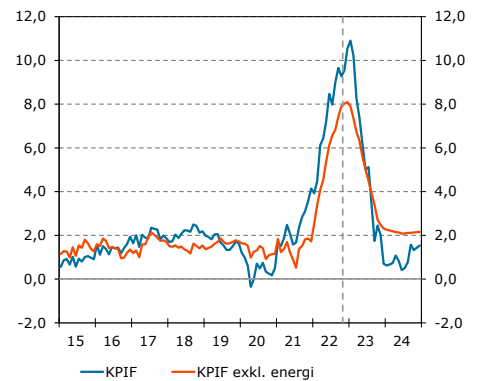
Högre löneökningar håller upp tjänsteprisinflationen under 2023. Både 2023 och 2024 ökar priserna på konsumenttjänster mer än varupriserna (se tabell 8). Lägenhetshyrorna antas öka med ungefär 4 procent 2023 och något därunder 2024. Avgifterna i bostadsrättsföreningar antas stiga med över 5 procent 2023. Den sammantagna utvecklingen av hyror och bostadsrättsavgifter visas i diagram 42.

Budgetpropositionen för 2023 och elpriskompensationen har en mycket begränsad effekt på inflationen

Den höga inflationen och dess effekter på ekonomin gör det relevant att uppskatta hur mycket budgetpropositionen för 2023 påverkar inflationen 2023. För att beräkna

Diagram 38 Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 39 Spotpris på el i Sverige

Öre per kilowattimme (KWh), månadsvärden

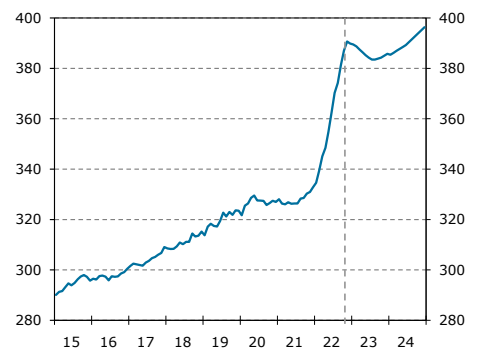

Anm. Priser för fyra prisområden har vägts samman av Konjunkturinstitutet på basis av den geografiska fördelningen av hushållens elanvändning.

Källor: Nordpool, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 40 Livsmedelspris i KPI

Index 1980=100, säsongsrensade månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

effekten används samma metod som använts tidigare av Konjunkturinstitutet för att beräkna finanspolitikens effekter på inflationen.¹⁰ De olika posterna i budgetpropositionen har i beräkningen kategoriserats utifrån olika finanspolitiska instrument i den makroekonomiska modellen SELMA.¹¹ I beräkningen inkluderas även elpriskompensationen, som betalas ut från Svenska kraftnät.¹² Även om den inte är en del av budgetbeslutet kan åtgärden betraktas som finanspolitik.¹³

En viktig faktor som påverkar hur stor effekten blir är hur snabbt priserna i ekonomin anpassar sig till förändringar i den ekonomiska miljön, det vill säga hur trögörsliga priserna är. Historiskt sett har priserna varit mycket trögörsliga, men den höga inflationen indikerar att detta förhållande kan ha ändrats, åtminstone tillfälligt. Därför redovisas två beräkningar på inflationseffekten. I den ena antas att priserna är trögörsliga i linje med det historiska mönstret, medan det i den andra antas att priserna är flexibla.

Tabell 7 Effekt på inflationen av budgetpropositionen för 2023 och elprisstödet

Procentenheter

	Flexibla priser	Historiskt trögörsliga priser
Direkt effekt av sänkning av produktskatter	-0,10	-0,10
Övriga effekter av budgetpropositionen för 2023	0,10	0,03
Effekt av budgetpropositionen för 2023	0,00	-0,07
Elprisstöd	0,04	0,00
Total effekt	0,03	-0,06

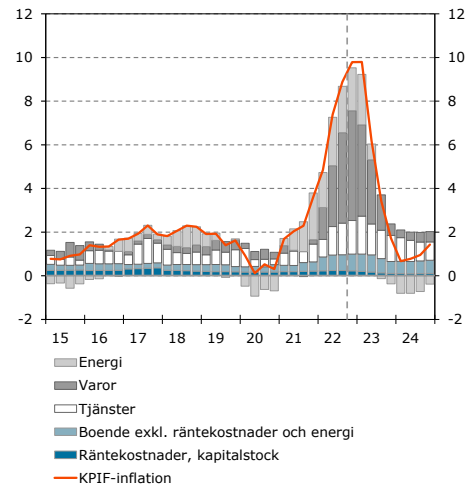
Anm. Budgetens storlek är beräknad som skillnaden mellan budgetpropositionen för 2023 och en genomsnittlig budget. Historiskt har prisernas trögörslighet varit mycket hög. Med andra ord har priserna anpassat sig långsamt till en högre efterfrågan i ekonomin. Inflationseffekten givet en sådan historiskt hög trögörslighet redovisas i den högra kolumnen. Om prisernas trögörslighet har minskat blir effekten på inflationen dock större. I den vänstra kolumnen redovisas inflationseffekten för flexibla priser.

Källor: Regeringen och Konjunkturinstitutet.

Effekten på inflationen redovisas i tabell 7. På första raden i tabellen redovisas den direkta effekten på priset på konsumtion, som framför allt består av sänkningen av skatten

Diagram 41 Bidrag till KPIF-inflationen

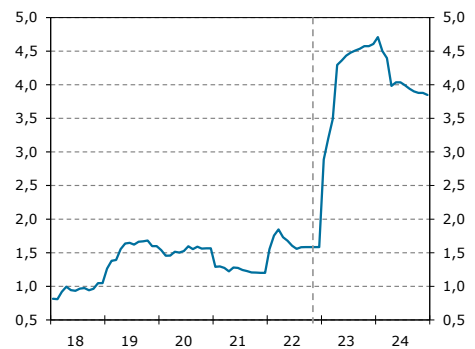
Procentenheter respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Anm. Beräkningen av bidragen är approximativ. Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 42 Hyror och bostadsrättsavgifter i KPI

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

¹⁰ Se Almerud J., "Finanspolitikens effekter på inflationen – ett allmän-jämviktsperspektiv", KI-kommentar, 2022.

¹¹ Se tabell 10 i fördjupningen "Budgetpropositionen för 2023" för en redovisning av budgetens innehåll.

¹² Se marginalrutan "Antaganden om flaskhalsintäkter och elprisstöd".

¹³ Budgeten har sedan justerats med storleken på en genomsnittlig budget för åren 2009–2019. Den genomsnittliga budgeten för perioden ligger på omkring 30 miljarder kronor.

på drivmedel.¹⁴ Den andra raden visar övriga effekter av propositionen. Dessa effekter är sådana som sker till följd av högre efterfrågan i ekonomin och lägre kostnader för företagen. I den totala effekten inkluderas även elprisstödet. Det har i beräkningarna antagits att elprisstödet är en transferering till hushållen och företagen.¹⁵ Inflationseffekten av elprisstödet beräknas också vara låg, under 0,05 procentenheter. Den totala effekten på inflationen i de två beräkningarna ger ett spann på inflationseffekten som är mellan -0,06 procentenheter och 0,03 procentenheter. Därmed bedöms effekten av finanspolitiken i budgetpropositionen vara mycket begränsad oavsett vad som antas kring trögrörligheten i prissättningen.

RESURSTNYTTJANDET NORMALISERAS I SCENARIOT FÖR 2025–2027

Scenariot för åren 2025–2027 tar sin utgångspunkt i Konjunkturinstitutets prognos för åren fram till och med 2024 (se marginalrutan ”Vad skiljer scenario från prognos?”). Sverige är i en lågkonjunktur 2023 och 2024 som ett resultat av höga priser, inte minst på energi, samt kraftiga räntehöjningar i Sverige och i omvärlden. Inflationen sjunker 2023 och 2024, och ligger vid inledningen av scenariot under Riksbankens inflationsmål, som är 2 procent. För att stötta konjunkturen och nå inflationsmålet sänker Riksbanken styrräntan från 2,75 procentenheter under senare delen av 2023 till 1,50 procent i början av 2025 (se tabell 8 och diagram 43). Räntesänkningarna, tillsammans med en starkare internationell konjunktur och avtagande utbudsbegränsningar, gör att svensk ekonomi börjar återhämta sig i slutet av 2024, och når ett balanserat konjunkturläge 2026.

Den svenska BNP-tillväxten växlar upp i scenariot (se diagram 44). Såväl exporten som hushållens konsumtion och de fasta bruttoinvesteringarna bidrar till den högre tillväxten 2025–2026 (se diagram 44). En starkare konjunktur i omvärlden innebär att svensk exportsektor möter en högre efterfrågan, vilket driver på exporttillväxten. Hushållens konsumtion gynnas av räntesänkningarna, samt av reallönerna som återigen stiger från 2024. År 2026 är reallönerna tillbaka på 2021 års nivå, varefter de fortsätter att stiga. Räntesänkningarna bidrar också till att de fasta bruttoinvesteringarna återhämtar sig. Vidare stärks de fasta bruttoinvesteringarna av ett behov av investeringar kopplade till klimatomställning, energiförsörjning och försvar. En

¹⁴ Den absoluta majoriteten av sänkningen av produktskatterna, som redovisas i tabell 10 i fördjupningen ”Budgetpropositionen för 2023”, består av en lägre skatt på drivmedel. Det antas att 55 procent av denna sänkning kommer företagen till del, medan 45 procent kommer hushållen till del via lägre skatt på konsumtion. Dessa procentsatser baseras i sin tur på regeringens beräkningskonvention för 2022 om drivmedelsskatternas effekt på priserna.

¹⁵ Det antas att transfereringen till företagen utbetalas som en klumpsumma och därmed inte har någon effekt på företagets prissättning eftersom den inte påverkar deras marginalkostnader. Transfereringen till företagen antas därmed inte ha någon effekt på inflationen.

Vad skiljer scenario från prognos?

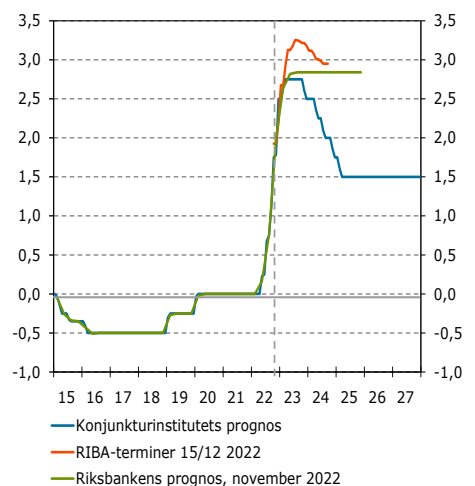
Prognos är Konjunkturinstitutets bedömning av den mest troliga utvecklingen för svensk ekonomi och omvärldsekonomin de allra närmaste åren, i nuläget till och med 2024.

Scenariot baseras på att inga nya störningar drabbar ekonomin och att den vid avvikelser från ett normalt resursutnyttjande vid scenariots inledning rör sig mot konjunkturell balans. När det uppnåtts är BNP-tillväxten utbudsbestämd och följer i huvudsak av hur produktivitetstillväxten och utbudet av arbetskraft utvecklas. Scenariot för svensk ekonomi bygger dessutom på följande specifika antaganden:

- Penningpolitiken anpassas så att inflationsmålet nås på några års sikt.
- Finanspolitiken anpassas så att överskotts-målet nås på ett par års sikt. Som en del av detta antas att offentlig konsumtion och offentliga investeringar utvecklas i linje med det demografiskt betingade behovet. Det innebär bland annat oförändrad personaltätthet och konstanta kostnadsandelar för arbets-kostnader respektive förbrukning av insatsvaror i offentligt finansierade verksamheter. Därmed sker en viss standardhöjning i verksamheterna eftersom prisutvecklingen i förbrukningen normalt är lägre än ökningen av arbetskostnaderna.

Diagram 43 Styrränta

Procent, månads- respektive kvartalsvärden

Anm. RIBA är terminskontrakt baserade på framtida genomsnittlig styrränta mellan terminernas avräkningsdagar. Avräkningsdagarna är tredje onsdagen i mars, juni, september respektive december. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden.

Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

demografiskt betingad efterfrågeökning på vård, skola och omsorg, samt stora satsningar på försvaret, håller upp tillväxten i den offentliga konsumtionen i scenariot.

Sammantaget innebär detta en successiv normalisering av resursutnyttjandet i svensk ekonomi, mätt med BNP-gapet, som blir balanserat 2026 (se diagram 45). Den högre efterfrågan innebär också att företagens efterfrågan på arbetskraft stiger. Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden, mätt med arbetsmarknadsgapet, återhämtar sig därmed i takt med ekonomin som helhet och når också balans år 2026 (se diagram 46). I samband med att arbetsmarknaden stärks sjunker arbetslösheten, som hamnar i nivå med den av Konjunkturinstitutet bedömda jämviktsarbetslösheten 2026 (se diagram 46).

Inflationen mätt med KPIF är låg i inledningen av scenariot till följd av avtagande utbudsproblem och ett svagt efterfrågeläge (se diagram 47). Under scenarioåren ökar inflationen som ett resultat av det successivt stigande resursutnyttjandet i ekonomin. Inflationen ligger på Riksbankens inflationsmål från och med mitten av 2026.

Kronans växelkurs bedöms i nuläget vara svagare än nivån på den jämviktsväxelkurs som råder i slutet av scenarioperioden. Detta bidrar till att den växelkursen gradvis förstärks 2025–2027 (se tabell 8 och diagram 48).

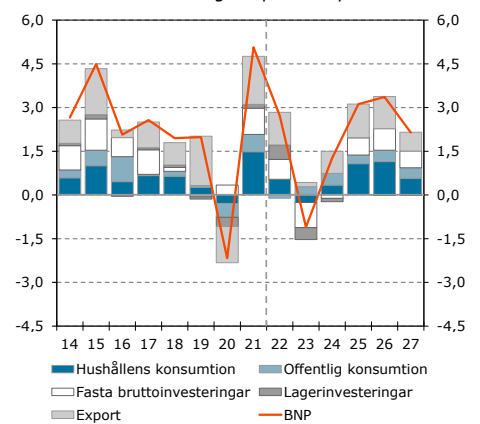
RIKSBANKEN STÅR INFÖR SVÅRA AVVÄGNINGAR

Under 2022 har Riksbanken höjt styrräntan från 0 till 2,50 procent och innehaven av obligationer planeras att minska i takt med att obligationerna förfaller från och med januari 2023. Båda åtgärderna är avsedda att dämpa inflationstrycket på något års sikt, och att förankra de långsiktiga inflationsförväntningarna kring inflationsmålet. I Konjunkturinstitutets prognos höjer Riksbanken styrräntan till 2,75 procent i februari 2023. Därefter inleds en serie sänkningar av styrräntan från slutet av 2023 som bidrar till att på sikt stabilisera inflationen kring inflationsmålet. Konjunkturinstitutets prognos för styrräntan är lägre 2023–2024 än Riksbankens prognos från penningpolitiska mötet i november 2022 och marknadens förväntningar enligt så kallade RIBA-terminer (se diagram 43).

Prognosen för styrräntan är särskilt osäker av flera skäl. Dels är prognosen för inflationen osäker. Därutöver står Riksbanken, precis som många andra centralbanker, inför den svåra avvägningen mellan att å ena sidan få ner inflationen det kommande året och å andra sidan inte bromsa efterfrågan mer än nödvändigt. Höga styrräntor nu kan bromsa inflationen snabbare och motverka att inflationsförväntningarna fortsätter att ligga på höga nivåer eller stiger ytterligare. Därmed kan centralbankerna undvika en situation längre fram där de kraftigt måste bromsa efterfrågan i ekonomin än mer och pressa upp arbetslösheten ytterligare för att få kontroll på inflationsförväntningarna igen – en mycket kostsam process för ekonomin. Allt för höga styrräntor

Diagram 44 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

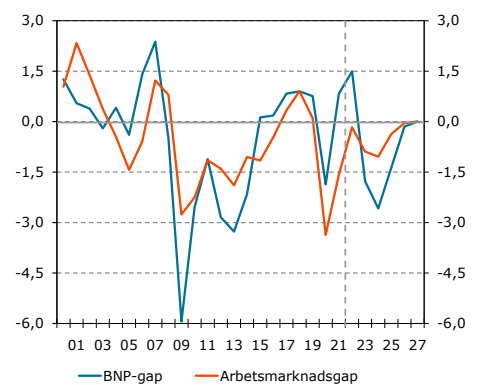
Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 45 BNP-gap och arbetsmarknadsgap i Sverige

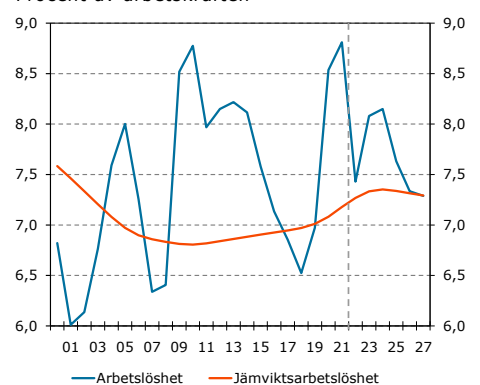
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet

Procent av arbetskraften

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

det närmaste året kan emellertid leda till att den ekonomiska aktiviteten blir onödigt låg samtidigt som inflationen faller under inflationsmålen framöver.

Dessutom är Sverige en liten öppen ekonomi med rörlig växelkurs vilket gör att hög inflation i omvärlden bidrar till hög inflation även i Sverige. Exempelvis kan höga löneökningar i omvärlden leda till ökad inflation i Sverige.¹⁶ Ett annat exempel är att inflationen i omvärlden fortsätter att vara hög samtidigt som Sverige drabbas av lågkonjunktur. Riksbankens primära roll i båda exemplen är att sänka inflationen mot inflationsmålet men Riksbanken kan även väga in den svenska realekonomins utveckling i besluten om styrräntan. Omvärldens inflation och Riksbankens avvägningar bidrar därför ytterligare till osäkerheten i prognosen för styrräntan.

Tabell 8 Konsumentpriser, räntor och växelkurs

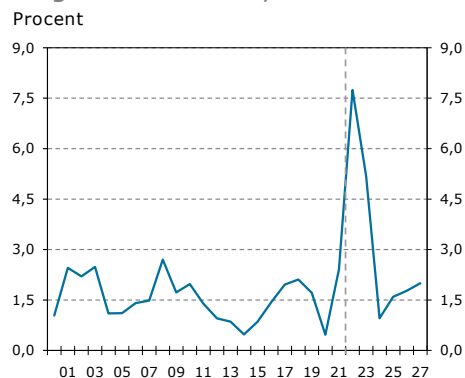
Procentuell förändring respektive procent

	Prognos			Scenario		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
KPI	8,4	7,6	1,7	0,9	1,7	2,0
Räntekostnader, räntesats ¹	17,9	59,0	11,3	-10,0	-1,4	-0,1
KPIF	7,7	5,2	1,0	1,6	1,8	2,0
Varor	7,2	4,9	0,9
Tjänster	4,7	5,2	3,4
Boende exkl. räntekostnader och energi ²	4,2	4,1	3,4
Energi	33,7	9,3	-11,6
Räntekostnader, kapitalstock ¹	6,9	4,5	3,0	3,5	3,6	3,4
KPIF exkl. energi	5,9	4,8	2,1
HIKP	8,1	5,6	1,0
Styrränta ³	2,50	2,50	1,75	1,50	1,50	1,50
Tioårig statsobligationsränta	1,5	1,8	1,9	2,1	2,2	2,4
Kronindex (KIX) ⁴	120,9	122,0	120,1	117,9	115,7	113,6

¹ Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och räntesats. Energi avser kostnader för el, gas, uppvärmning och drivmedel. ² Avser hyror, månadsavgifter i bostadsrättsföreningar, reparationskostnader, avskrivningar (renoveringskostnader), tomträttsavgäld och fastighetsskatt, försäkringskostnader, kostnader för vatten, avlopp, renhållning och sotning. ³ Vid årets slut. ⁴ Effektivt växelkursindex baserat på Riksbankens KIX-vikter för 32 länder med basen 100 den 18 november 1992. Högre indextal indikerar en svagare krona.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

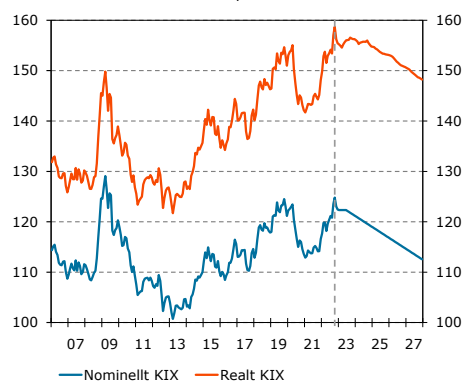
Diagram 47 Inflation, KPIF

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 48 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

Anm. KIX är ett konkurrensvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

¹⁶ Se avsnittet "Högre löner i omvärlden och svensk ekonomi" i *Lönebildningsrapporten 2022*, Konjunkturinstitutet.

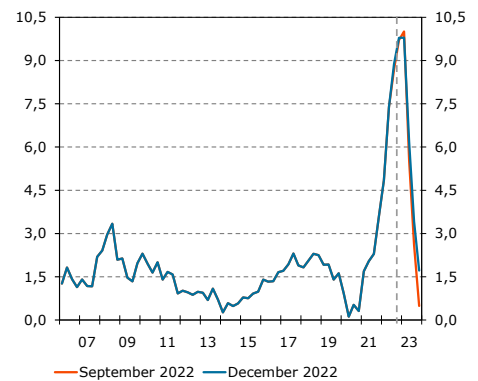
Prognosrevideringar 2022–2023

Nedan beskrivs kortfattat några av de mer betydelsefulla revideringarna jämfört med Konjunkturläget september 2022 (se tabell 9).

- Inflationen i Sverige revideras upp för 2023. Upprevideringen förklaras bland annat av att elpriserna bedöms bli högre och att hyrorna höjs mer än vad som förutsågs i september (se diagram 49).
- De högre inflationsutsikterna för 2023 föranleder en upprevidering av Riksbankens styrränta (diagram 50). Även amerikanska styrräntan (Federal funds target rate) och ECB:s referänta revideras upp.
- Svensk BNP-tillväxt för 2023 revideras ned med en procentenhet. Det innebär att lågkonjunkturen blir djupare 2023 än vad som förutsågs i september. BNP-gapet bedöms nu uppgå till i det närmaste minus 2 procent 2023.
- Den djupare konjunkturedgången 2023 slår igenom på arbetsmarknaden. Till skillnad från i september bedöms nu sysselsättningen minska 2023, samtidigt som arbetslösheten revideras upp till över 8 procent (se diagram 51).
- Högre inflation, högre ränta och försämrade arbetsmarknadsutsikter bidrar till att de reala disponibelnkomsterna revideras ner med drygt 1 procentenhet 2023. Hushållens konsumtion ned 2023.
- Bostadsinvesteringarna ser nu ut att utvecklas betydligt svagare än vad som förutsågs i september. Det innebär att tillväxten i de fasta bruttoinvesteringarna revideras ned markant för 2023.
- De krav om löneökningar som presenterats av arbetstägarna i den pågående avtalsrörelsen föranleder en smärre upprevidering av uppgången i timlönen 2023.

Diagram 49 KPIF

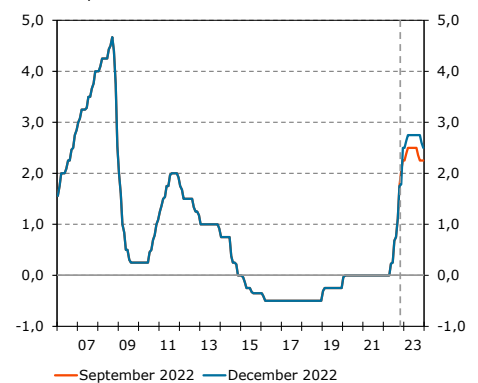
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 50 Styrränta

Procent, månadsvärden

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 51 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 9 Prognos och revideringar jämfört med prognosen i september 2022

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

	2022			2023		
	Dec	Sep	Diff	Dec	Sep	Diff
Internationellt						
BNP i världen	2,9	2,8	0,1	2,2	2,4	-0,2
BNP, KIX-vägd ¹	3,0	2,7	0,3	0,7	1,0	-0,2
BNP i euroområdet	3,3	3,1	0,2	0,0	0,1	-0,1
BNP i USA	1,9	1,7	0,3	0,6	0,8	-0,2
BNP i Kina	2,9	3,1	-0,2	4,3	5,0	-0,7
Federal funds target rate ^{2,3}	4,50	4,25	0,25	4,75	4,25	0,50
ECB:s refinansränta ^{2,3}	2,50	2,25	0,25	2,75	2,50	0,25
Oljepris ⁴	100,8	101,2	-0,4	81,1	85,7	-4,6
KPI, KIX-vägd ¹	8,3	8,3	0,0	6,1	5,8	0,3
Försörjningsbalans						
BNP, kalenderkorrigerad	2,8	2,7	0,0	-0,9	0,1	-1,0
BNP	2,7	2,7	0,0	-1,1	-0,1	-1,0
Hushållens konsumtionsutgifter	2,7	3,0	-0,4	-1,0	-0,6	-0,4
Offentliga konsumtionsutgifter	-0,3	0,1	-0,4	1,2	2,1	-0,8
Fasta bruttoinvesteringar	5,9	5,2	0,6	-4,3	-2,2	-2,1
Lagerinvesteringar ⁵	1,2	0,9	0,3	-1,0	-0,8	-0,2
Export	4,7	5,3	-0,6	0,8	1,4	-0,6
Import	7,9	8,1	-0,2	-1,9	-0,7	-1,1
Arbetsmarknad, inflation, räntor, med mera						
Arbetade timmar ⁶	2,3	1,9	0,4	0,6	1,4	-0,8
Sysselsättning	2,7	3,0	-0,3	-0,4	0,1	-0,5
Arbetslöshet ⁷	7,4	7,4	0,0	8,1	7,7	0,4
Arbetsmarknadsgap ⁸	-0,2	-0,8	0,6	-0,9	-0,7	-0,2
BNP-gap ⁹	1,5	0,8	0,7	-1,8	-1,3	-0,5
Produktiviteten ⁶	1,2	1,1	0,1	-1,4	-1,2	-0,2
Timlön ¹⁰	2,7	2,7	0,0	3,5	3,3	0,2
KPI	8,4	8,4	0,0	7,6	6,5	1,0
KPIF	7,7	7,7	0,1	5,2	4,6	0,6
Styrränta ^{2,3}	2,50	2,25	0,25	2,50	2,25	0,25
Tioårig statsobligationsränta ²	1,5	1,5	0,0	1,8	2,0	-0,2
Kronindex (KIX) ¹¹	120,9	121,2	-0,3	122,0	123,6	-1,6
Bytesbalans ¹²	4,5	3,6	0,9	5,5	4,4	1,1
Offentligt finansiellt sparande ¹²	0,8	0,8	-0,1	0,1	0,0	0,1

¹ KIX-vägd BNP och KPI är aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners ² Procent. ³ Vid årets slut. ⁴ Brent, dollar per fat, årsgenomsnitt. ⁵ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁶ Kalenderkorrigerade värden. ⁷ Procent av arbetskraften. ⁸ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ¹⁰ Enligt konjunkturlönestatistiken. ¹¹ Index 1992-11-18=100. ¹² Procent av BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i september 2022. Ett positivt värde innebär en upp-
revidering.

Källa: Konjunkturinstitutet.

FÖRDJUPNING

Budgetpropositionen för 2023

Budgetpropositionen för 2023 innehåller, inklusive tidigare aviseringar, ofinansierade åtgärder på ca 48 miljarder kronor för 2023 varav ungefär 11 avser sänkta skatter och 37 ökade utgifter. Av åtgärderna bedöms ca 22 miljarder kronor gå till hushållen, dels i form av höjda transfereringar om ca 18 miljarder kronor, dels genom sänkta skatter om ca 4 miljarder kronor. Sedan tidigare finns aviseringar om minskade stödåtgärder till företag. Sammantaget med nya förslag i budgetpropositionen för 2023 får företagen knappt 1 miljard i form av olika subventioner rörande klimat, miljö, landsbygdsstöd och digitalisering. Företagen berörs också av en rad mindre skattesänkningar för punktskatter och arbetsgivaravgifter, som sammantaget uppgår till 1 miljard kronor. Både hushåll och företag får ta del av sänkningen av energiskatt för drivmedel som minskar statens skatteinkomster med nästan 7 miljarder kronor. Utanför budgeten ligger elprisstödet om 55 miljarder kronor som finansieras av de så kallade flaskhalsintäkterna.

I följande fördjupning beskrivs innehållet i budgetpropositionen för 2023 och den påverkan den kan förväntas ha på offentliga finanser, arbetsmarknaden samt miljö- och klimatområdet.

Effekten på offentliga finanser

I tabell 10 redovisas hur finanspolitiska åtgärder i statens budget för 2023 fördelas utifrån nationalräkenskapernas indelning (se marginalrutorna ”Statens budget redovisad enligt nationalräkenskaperna” och ”Hur bedömer Konjunkturinstitutet vad som är ny finanspolitik”). Redovisningen utgår från budgetpropositionen för 2023. Sammantaget uppgår de ofinansierade finanspolitiska åtgärderna till 48 miljarder kronor jämfört med regler och åtagande 2022. Enligt Konjunkturinstitutets sammanställning innehåller budgetpropositionen för 2023 nya finanspolitiska åtgärder som sammantaget försvagar sparandet med ca 44 miljarder kronor (se marginalruta ”Finansierade eller ofinansierade åtgärder”). Därutöver beaktas tidigare aviserade nivåhöjningar och nivå-sänkningar för 2023 som har ingått i tidigare rambeslut för 2023 som fattats av riksdagen i samband med tidigare budgetar. Ett exempel på detta är anslagsökningar rörande försvaret. De tidigare aviserade åtgärderna rörande 2023 försvagar det finansiella sparandet med ytterligare 4 miljarder kronor.

Statens budget redovisad enligt nationalräkenskaperna

Statens budget är uppställd utifrån utgiftsområden och inkomstitlar. När Konjunkturinstitutet gör prognos för de offentliga finanserna görs det enligt nationalräkenskapernas indelning. I stället för olika utgiftsområden finns olika poster såsom konsumtion, investeringar och transfereringar till olika sektorer. I stället för inkomstitlar finns det olika typer av skatter, såsom produktskatter, produktionsskatter och direkt skatt på företag respektive hushåll.

För att kunna beakta åtgärderna i statens budget i prognosen för de offentliga finanserna behöver varje åtgärd bokföras på samma sätt som i nationalräkenskaperna.

Hur bedömer Konjunkturinstitutet vad som är ny finanspolitik

Konjunkturinstitutet bedömer storleken på de finanspolitiska åtgärderna för 2023 utifrån nivån på beslutade åtgärder för 2022. Många ersättningar och stöd från staten till kommunsektorn, hushållen och företagen har varit temporärt högre under 2022, dels på grund av pandemin, dels på grund av kraftiga prisökningar. Sådana temporära åtgärder har Konjunkturinstitutet redan antagit i prognosen att de ska avvecklas till 2023. Dessa inkluderas därför inte i analysen av nya finanspolitiska åtgärder mellan 2022 och 2023.

För 2023 finns i tidigare rambeslut aviseringar om budgetpåverkande åtgärder som sker 2023. Dessa aviserade åtgärder innebär sammantaget en budgetförsvagning i förhållande till 2022. Dessa aviserade budgetåtgärder ingår inte i de nya åtgärderna som denna regering presenterar i budgetpropositionen för 2023. Eftersom Konjunkturinstitutet analyserar ny finanspolitik i förhållande till föregående år redovisas både nya och tidigare aviserade åtgärder för 2023 som ny finanspolitik.

De inkomst- och utgiftsförändringar som beror på förändrade volymer som inte i sig beror på ändrade regler ingår inte i det som betraktas som ny politik. Exempelvis inkluderas inte en ökning av utgifterna för barnbidrag som följer av att det föds fler barn i det som benämns som nya finanspolitiska åtgärder. Det ses i stället som en volym-effekt som sker vid nu gällande regler för barnbidrag.

En del transfereringar till hushållen påverkas dock volymmässigt om ett aktivt beslut fattas om en annan åtgärd. Utökas till exempel antalet studieplatser på universitet och högskola innebär det att statliga konsumtionsutgifter ökar, men även att utbetalt studiemedel ökar genom att fler går på universitet och högskola. Därmed är volymökningen av studiemedel en del av de finanspolitiska åtgärderna trots att nivån för studiebidraget inte har ändrats på individnivå.

Tabell 10 Finanspolitiska åtgärder i statens budget för 2023 och påverkan på finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor

	BP2023 ¹ (A)	varav temporära 2023	Tidigare aviserade åtgärder ² (B)	Totalt 2023 (A+B)	KL-sep 2022
Utgifter	33,2	8,1	4,0	37,2	52,0
Statlig konsumtion	10,6	0,8	5,9	16,4	23
Transfereringar till kommuner	7,7	0,9	-2,1	5,7	5
Transfereringar till regioner	7,5	1,8	-1,6	5,9	5
Transfereringar till hushåll	10,3	0,9	6,9	17,3	25
Transfereringar till ideella organisationer	0,3	0,0	0,0	0,3	
Transfereringar till företag	4,3	2,5	-3,5	0,8	
Transfereringar till utland	-6,2	0,0	0,1	-6,1	
Investeringar	-1,4	1,3	-1,7	-3,0	-6
Inkomster	-10,8	-0,5	-0,1	-10,9	0,0
Hushållens direkta skatt	-2,8	0,0	-0,8	-3,6	
Staten	-1,1	0,0	-0,8	-1,9	
Kommunsektorn	-1,8	0,0	0,0	-1,8	
Företagens direkta skatter	0,0	0,0	0,0	0,0	
Produktionsskatter	-0,2	0,0	1,2	1,0	
Produktskatter	-7,8	-0,5	-0,5	-8,3	
Finansiellt sparande offentlig sektor	-44,0	-8,6	-4,2	-48,2	-52,0

Anm. Tabellen visar den direkta offentligfinansiella effekten av budgetpropositionen jämfört med beslutade åtgärder för 2022, justerat för temporära åtgärder som bara gällde till och med 2022 vid tidpunkten för beslutet. Kolumnen "BP2023" avser en fördelning av nya åtgärder i budgetpropositionen för 2023 på de olika posterna enligt nationalräkenskaperna. I kolumnen "Tidigare aviserade åtgärder" redovisas åtgärder för 2023 som tidigare aviserats och som ingått i tidigare rambeslut om preliminära utgiftsramar och inkomstberäkningar för 2023. I kolumnen "Totalt 2023" visas en realekonomisk fördelning av finanspolitiken 2023.

¹ I förhållande till senast beslutat nivå för 2023 (Vårpropositionen för 2022 prop. 2021/22:100)

² Tidigare aviseringar för 2023 i preliminära utgiftsramar och inkomstberäkningar för 2023 justerat för pandemirelaterade temporära åtgärder

Källa: Budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/22:1 tabell 6.16 (utgifter), 6.6 (tidigare aviserade utgifter), 6.15 (utgiftsförändring mellan VÅP22 och BP23), 12.2 (inkomster), 5.6 (tidigare aviserade inkomster), 8.4 (lånefinansierade investeringar)).

När storleken för det statliga åtagandet och regler mellan 2022 och 2023 ska jämföras rensas för åtgärder under 2022 som var av temporär karaktär. Dessa temporära åtgärder är främst förknippade med pandemin men även kompensationer till hushållen för höga el- och matpriser (se marginalruta "Temporära åtgärder fram till och med 2022 som inte finns 2023").

Av de nya åtgärder som presenteras i budgetpropositionen är en del av temporär karaktär under 2023. Dessa åtgärder försvagar det finansiella sparandet med nästan 9 miljarder kronor

Finansierad eller ofinansierade åtgärder

Regeringen lägger fram en budgetproposition på hösten inför nästkommande år. I den presenteras både höjningar och sänkningar av anslag och förändringar av regler. En höjning av ett anslag kan finansieras genom en sänkning av ett annat anslag eller genom en skatthöjning. Varje enskild åtgärdsförändring definieras inte som finansierad eller ofinansierad.

Om åtgärderna på utgiftssidan medför att utgifterna sammantaget blir högre och detta inte motsvaras av regeländringar på inkomstsidan som stärker inkomsterna i motsvarande utsträckning kommer det finansiella sparandet försvagas. Då kan man säga att budgeten innehåller ofinansierade finanspolitiska åtgärder motsvarande försvagningen av det finansiella sparandet.

2023.¹⁷ Kommunsektorn får även 2023 pandemirelaterade stöd som anses vara av temporär karaktär. Elintensiva företag får ett temporärt stöd under 2023. De temporära åtgärderna för investeringar rör ökat vägunderhåll.

På aggregerad nivå är det inga stora skillnader mellan den finanspolitik som Konjunkturinstitutet antog i *Konjunkturläget september 2022* och den som presenterades i budgetpropositionen för 2023.

ÅTGÄRDER RÖRANDE FÖRSVARET HÖJER DEN STATLIGA KONSUMTIONEN

Förslag som berör statlig konsumtion rör framför allt rättsväsendet och försvaret. Inom rättsväsendet är det tillskott till polisen och domstolsväsendet som är de största åtgärderna. Inom försvaret gäller det ökning av de tillskott som redan aviserats för att försvarsutgifterna ska trappas upp till 2 procent av BNP fram till 2026.¹⁸

I budgetpropositionen ökar de anslagsfinansierade investeringarna med drygt 1 miljard kronor, samtidigt som lånefinansierade investeringar minskar med nästan 3 miljarder kronor.¹⁹ Det finns även sedan tidigare aviserade minskningar av de anslagsfinansierade investeringarna. Åtgärder i statens budget för 2023, som enligt nationalräkenskaperna klassas som investeringar, rör alla transportsätt och även investeringar i digital infrastruktur. Dessa minskar med sammantaget 3 miljarder kronor.

GENERELLA STATS BIDRAG TILL KOMMUNSEKTORN HÖJS MED 6 MILJARDER KRONOR PERMANENT

Kommuner och regioner får 6 miljarder kronor i permanent höjning av det generella statsbidraget. Även under 2023 får regioner ta del av stöd för utgifter rörande covid-19 motsvarande ca 2 miljarder kronor. Till detta kommer också riktade statsbidrag

Temporära åtgärder till och med 2022 som inte finns 2023

- KTP
- Omsättningsstöd
- Hyresstöd
- Sjuklönekostnader (tom kvartal 1 år 2022)
- Karensavdrag (tom kvartal 1 år 2022)
- Höjt tak och grundnivå i arbetslöshetsförsäkringen (skulle återgå till gamla nivåer 2023)
- Arbetsgivaravgifter, nedsättning unga (nästan hela 2022)
- Skattereduktion för förvärvsinkomster
- Skattereduktion för investeringar
- Fribeloppet inom studiemedlet slopades
- Elpriskompensation till hushållen (början av 2022)
- Förhöjt bostadsbidrag till barnfamiljer (tom 30 juni 2023)
- Retroaktivt sänkt skatt på jordbruksdiesel
- Sänkt energiskatt bensin och diesel (maj-september 2022)

¹⁷ I prognosen för 2024 antas att sådana åtgärder inte längre gäller och att det är en återgång till tidigare åtagande och regler.

¹⁸ Detta har också Konjunkturinstitutet beaktat i prognosen och för scenarioåren. Storleken på upptrappningen i Konjunkturinstitutets prognos för 2023 var större än det som hade aviserats i tidigare budgetar för 2023. Men i och med ytterligare höjning av försvarsanslagen i budgetpropositionen för 2023 är nivån 2023 i princip den samma hos Regeringen och Konjunkturinstitutet.

¹⁹ Investeringar kan finansieras direkt via ett anslag (anslagsfinansieras) eller så kan staten låna för att genomföra investeringen (lånefinansiering). Om en investering lånefinansieras tas räntekostnaden upp på budgeten (Utgiftsområde 26 Stats-skuldräntor mm). Om anslagsfinansiering innebär att tillgångarna minskar eller att staten behöver låna för andra utgifter medför även anslagsfinansiering att räntekomsterna minskar eller att ränteutgifterna ökar. Skillnaden för den totala kostnaden för om en investering anslagsfinansieras eller lånefinansieras är därför liten och beror främst på hur räntor på tillgångar förhåller sig till räntor på skulder. Dock påverkar inte lånefinansierade investeringar utgifter som ska beaktas i takbegränsade utgifter, vilket anslagsfinansierade investeringar gör.

om sammantaget 2 miljarder kronor. De riktade statsbidragen rör framför allt äldreomsorg och sjukvård.

Kommunsektorn får också ökade statsbidrag för att kompensera för det skattebortfall för kommunerna som uppstår av föreslagna skatteändringar på statlig nivå (höjt reseavdrag för arbetsresor, se nedan i avsnittet om hushållens disponibla inkomst). Kompensationen för ändrade skatteregler uppgår till 1,8 miljarder kronor.

Kommer statsbidragen leda till högre sparande eller till konsumtionsutgifter?

Till skillnad från pandemiåren när kommunsektorn fick kraftigt ökade statsbidrag vilka inte fullt ut omsattes i konsumtionsutgifter bedömer Konjunkturinstitutet att de högre generella statsbidragen kommer att användas i stället för att stärka resultatet och det finansiella sparandet. Detta eftersom kostnadsökningarna är större än normalt i och med prisökningarna i ekonomin. Därtill ökar kommunsektorns kostnader för förmånsbestämda pensioner kraftigt 2023. Denna kostnad är en del av konsumtionsutgifterna.

SÄNKNINGEN AV ENERGISKATTEN PÅ DRIVMEDEL PÅVERKAR BÅDE FÖRETAG OCH HUSHÅLL

En av de största, i ekonomisk omslutning räknat, regeländringarna i budgetpropositionen är den temporära sänkningen av energiskatten på bensin, diesel och lågbeskattad olja under 2023–2025. Kostnaden för skattesänkningen uppgår till nästan 7 miljarder kronor.²⁰

Övriga ändringar av punktskatter och moms uppgår sammantaget till knappt 1 miljard kronor.²¹ Arbetsgivare får också ytterligare sänkt arbetsgivaravgift för personer som arbetar med FoU.

HUSHÅLLENS DISPONIBLA INKOMSTER STÄRKS GENOM HÖGRE TRANSFERERINGAR OCH LÄGRE SKATTER

I samband med pandemin höjdes taket och grundnivån i arbetslöshetsförsäkringen temporärt till och med 2022. Från och med 1 januari 2023 skulle taket och grundnivån återgå till den gamla nivån. I och med att denna åtgärd var temporär och

²⁰ Energiskatten är en så kallad indirekt skatt. Det är företaget som säljer varan som betalar skatten.

²¹ Dessa är avskaffad avfallsförbränningsskatt, slopad skattenedsättning för el som används i datorhallar, slopad koldioxidskatt i kraftvärme- och värmeverk som ingår i EU-ETS, tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk, ingen BNP-indexering av kemikalieskatten samt höjd moms på vissa reparationer.

pandemirelaterad rensas den bort i jämförelsen av finanspolitiken mellan 2022 och 2023. I budgetpropositionen föreslås att taket och grundnivån ligger kvar på den högre nivån från och med 1 januari 2023. Detta innebär en förstärkning av hushållens disponibla inkomster med ca 6 miljarder kronor.

Klimatbonusen avvecklas och 8 november 2022 var sista dagen att beställa bil för att kunna ta del av klimatbonusen. Klimatbonusen betalas dock först när bilen levereras och betalas. Därför finns det anslag för klimatbonusen även 2023 eftersom beställda bilar 2022 levereras och betalas senare. För 2023 tillförs 3 miljarder kronor för att täcka utestående betalningar och ta hänsyn till lagda beställningar. Därför märks inte avvecklingen av klimatbonusen i budgeten förrän mellan 2023 och 2024.

Sedan tidigare har riksdagen beslutat att bostadsbidraget till barnfamiljer skulle höjas temporärt till och med första halvåret 2023. Denna temporära höjning förlängs för 2023 i och med budgetpropositionen. Det sker även en förlängning av undantag vid vissa bedömningar av sjukpenning på grund av uppskjuten vård.

Sedan tidigare har det beslutats att garantipensionen höjs permanent från och med augusti 2022.²² I och med att regelförändringen inte skedde vid årsskiftet blir det även en delårseffekt för 2023. Detta stärker hushållens disponibla inkomst med ca 6 miljarder kronor jämfört med 2022.

Hushållens direkta skatter sänks framför allt genom att beloppet i reseavdraget för resa mellan arbete och bostad höjs från 18,5 till 25 kronor per mil. En höjning av avdraget gör att den beskattningsbara inkomsten blir lägre. Detta påverkar framför allt kommunsektorns skatteintäkter. Kommunsektorn blir kompenserade via statsbidrag. Kompensationen för ändrade skatte regler på statsbidraget uppgår till 1,8 miljarder kronor.

Andra skatteändringar som sänker hushållens skatter är förstärkt skattereduktion för installation av solceller, förstärkt jobbskatteavdrag för personer över 65 år och skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen. Sammantaget får hushållen sänkta direkta skatter med 3 miljarder kronor. Till detta kommer helårseffekten av skattereduktionen för a-kasseavgiften som infördes vid halvårsskiftet 2022 (se kolumnen ”tidigare aviserade åtgärder” i tabell 10).

²² I vårpropositionen för 2022 förslögs att ett garantitillägg skulle införas. Riksdagen beslutade i stället att garantipensionen skulle höjas från och med 2022. Höjningen av garantipensionen kostade mer än införandet av garantitillägget. Denna ytterligare kostande redovisas i tabell 6.15 i budgetpropositionen för 2023. Konjunkturinstitutet hade beaktat höjningen av garantipensionen i både Konjunkturläget juni 2022 och Konjunkturläget september 2022. I prognoserna beaktades också att det blir en så kallad helårseffekt 2023 i och med att regeländringen skedde i augusti 2022.

STÖD TILL FÖRETAG FÖR OMSTÄLLNINGAR RÖRANDE KLIMAT OCH DIGITALISERING

I budgetpropositionen för 2023 föreslås stödåtgärder till företag öka med sammantaget 4,7 miljarder kronor. Det enskilt största stödet som föreslås är kompensation för höga elpriser till elintensiva företag. Stödet uppgår till 2,4 miljarder kronor.²³ Övriga förstärkningar sker inom klimatlivet och industrilivet, rörande transportbidrag och exportfrämjande åtgärder, bredbandsutbyggnad och landsbygdsutveckling.

Enligt tidigare rambeslut minskar stöd till företag 2023 jämfört med 2022, även om man bortser från de pandemirelaterade stöden som fasas ut under 2022. Sammantaget tidigare aviseringar och nya åtgärder ökar därför stöden till företagen med knappt 1 miljard kronor 2023 jämfört med 2022.

UTGIFTSTAKET JUSTERAS UPP

Regeringen föreslår att utgiftstaket för 2023 höjs jämfört med tidigare beslut från 1 539 miljarder kronor till 1 665 miljarder kronor.²⁴ Utgiftstaket höjs även för 2024 och 2025. Det sker ingen ändring av utgiftstaket för 2022. Justeringen innebär att utgiftstaket är 27,8 procent av potentiell BNP 2022, för att därefter vara 27,0 procent åren 2023–2025.

Marginalen till utgiftstaket enligt regeringens beräkningar blir därmed 3,5 procent av takbegränsade utgifter för 2022, vilket är väl över riktlinjerna (se marginalruta ”Utgiftstak och budgeteringsmarginal”). Budgeteringsmarginalen stiger sedan till 4,4 procent för 2023, 6,2 procent 2024 och 9,8 procent 2025. Marginalen till utgiftstaket med den av regeringen aviserade politiken för åren bortanför 2023 blir därmed betydligt större än riktlinjerna.

Regeringen anger att de höjt taken för att det ska finnas möjlighet att bedriva finanspolitik.

Utgiftstak och budgeteringsmarginal

Utrymmet mellan utgiftstaket och de faktiska beräknade takbegränsade utgifterna kallas budgeteringsmarginal. Budgeteringsmarginalen ska i första hand fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturutvecklingen skulle utvecklas på ett annat sätt än vad som förväntades när utgiftstakets nivå fastställdes.

Regeringen har en riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst behöver vara i budgeteringsfasen för att hantera osäkerheter. Enligt riktlinjen bör utrymmet till utgiftstaket uppgå till minst 1 procent av de takbegränsade utgifterna för det innevarande året (t), minst 1,5 procent för det följande året (t+1), minst 2 procent för det andra följande året (t+2) och minst 3 procent för det tredje följande året (t+3).

Att det finns ledigt utrymme under utgiftstaket betyder dock inte att det automatiskt finns utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter en avvägning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar.

²³ Detta är ett ytterligare stöd utöver den elpriskompensation som kommer både hushåll och företag till del och som finansieras helt och hållet av så kallade flaskhalsintäkter hos Svenska kraftnät. Regeringen har givit Svenska kraftnät i uppdrag att utforma även detta stöd och undersöka om det är möjligt att finansiera stödet med flaskhalsintäkter. Om det inte kan finansieras via flaskhalsintäkter kommer stödet finansieras via statens budget.

²⁴ Av riksdagen fastställda nivåer på utgiftstaket ändras normalt inte av andra orsaker än tekniska justeringar. Det finns emellertid inga formella hinder mot att riksdagen beslutar om en ändring av ett tidigare fastställt tak. Utan en sådan ordning skulle en ny regerings möjligheter att vidta förändringar i finanspolitiken kraftigt begränsas, och finanspolitiken skulle inte heller kunna anpassas till nya, helt ändrade yttre förutsättningar (se bet. 1995/96:FiU10 s. 69).

ELPRISSTÖDET INGÅR INTE I STATSBUDETEN

Det elprisstöd som kommer elkonsumenterna till godo under 2023 finansieras av de så kallade flaskhalsintäkterna som har tillfallit Svenska kraftnät (se marginalrutan ”Antaganden om flaskhalsintäkter och elprisstöd”). Även om elprisstödet betalas ut av Försäkringskassan är det inte en del av statens budget, och därmed inte beaktat i analysen ovan om effekterna på de offentliga finanserna av budgetpropositionen.

Om elprisstödet betraktas som finanspolitik ökar de ofinansierade åtgärderna med 55 miljarder, till 103 miljarder. Ifall elprisstödet betraktas som finanspolitik skulle dock även de flaskhalsintäkter som tillfaller Svenska kraftnät kunna betraktas på samma sätt. Om även dessa räknas in minskar de ofinansierade åtgärderna med summan av flaskhalsintäkterna (60 miljarder år 2023 enligt Konjunkturinstitutets estimat). Nettoeffekten av att betrakta elprisstöd och flaskhalsintäkter som finanspolitik blir således en minskning av de ofinansierade åtgärderna med 5 miljarder år 2023. År 2022, då Svenska kraftnät bedöms ha erhållit 70 miljarder i flaskhalsintäkter och inte har betalat ut något elprisstöd, skulle detta synsätt innebära ett betydligt högre offentligt finansiellt sparande än det bokförda värdet.

Effekter på arbetsmarknaden

Fyra förslag i budgetpropositionen för 2023 bedöms påverka arbetsmarknadens funktionssätt på både kortare och längre sikt. Höjningen av taket och grundnivån i arbetslöshetsersättningen gör att det ekonomiska utbytet av att vara arbetslös jämfört med att arbeta ökar, vilket i sin tur bedöms leda till en ökad arbetslöshet och minskad sysselsättning på sikt. Det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre bedöms leda till ökat arbetsutbud och ökad sysselsättning i målgruppen då utbytet av att arbeta jämfört med att vara pensionerad ökar. Höjd milersättning i reseavdraget kan leda till att fler har möjlighet att arbeta på längre avstånd, vilket i sin tur kan öka matchningseffektiviteten och därmed minska arbetslösheten på sikt. Förslaget om förstärkt yrkesvux och fler praktikplatser kan motverka negativa effekter för humankapitalet som förväntas uppstå under en lågkonjunktur när fler är arbetslösa, vilket i sin tur kan förbättra matchningen och minska den strukturella arbetslösheten. Effekterna av de tre sistnämnda förslagen bedöms dock vara relativt små i förhållande till effekten av förändringen av arbetslöshetsersättningen och på sikt bedöms förslagen i budgetpropositionen leda till ökad jämviktsarbetslöshet och minskad sysselsättning i ekonomin i sin helhet.

Klimatpolitiska förslag och transportsektorns utsläppsmål

Det i närtid mest utmanande klimatpolitiska målet för Sverige är transportsektorns mål om att minska sina utsläpp av koldioxid med fossilt ursprung med 70 procent till 2030, jämfört med 2010 års nivå. I ljuset av detta mål är tre förslag i BP23 relevanta. Det gäller sänkningen av drivmedelsskatten, avskaffandet av bonusen i det så kallade bonus-malus-systemet för nya bilar samt aviseringen att reduktionsplikten för bensin och diesel år 2024 ska sänkas till EU:s miniminivå.

Konjunkturinstitutets bedömning är att de två förstnämnda förslagen inte påtagligt försämrar möjligheterna att nå transportsektorns utsläppsmål. Att nå detta utsläppsmål kommer att kräva pumppriser som är tillräckligt höga för att hålla tillbaka efterfrågan på bensin och diesel. Med stigande världsmarknadspriser på bensin och diesel kan dock en lägre drivmedelsbeskattning vara förenlig med måluppfyllelse. Elektrifieringen är viktig för att nå transportsektorns utsläppsmål. De senaste åren har Sverige upplevt en kraftig ökning av försäljningen av laddbara personbilar. Att bonusen nu avskaffas, tillsammans med en avisering om att bensin- och dieselpriserna ska sänkas framöver, har sannolikt en dämpande effekt på elbilsintroduktionen. Emellertid, skärper nu EU sina utsläppskrav på nya lätta fordon kraftigt. I stället för en nationell, och relativt kostsam, nationell politik kommer elbilsintroduktionen framgent att drivas av EU:s krav.

I dagsläget är det oklart hur hög EU:s framtida miniminivå för inblandningen av biodrivmedel kommer att vara, men sannolikt ligger den betydligt under den inblandning som skulle följa Sveriges nuvarande reduktionsplikt. Konjunkturinstitutet bedömer att en övergång från den svenska reduktionspliktsbanan till EU:s minimi-nivå påtagligt kan försvåra möjligheterna att nå transportsektorns utsläppsmål. Anledningen är att reduktionsplikten påverkar flera saker samtidigt. För det första, en sänkt reduktionsplikt innebär större utsläpp av koldioxid med fossilt ursprung per liter drivmedel som förbränns. För det andra, lägre reduktionsplikt leder till lägre pumppriser eftersom biodrivmedel är dyrare än sina fossila motsvarigheter. Därför kommer en sänkt reduktionsplikt att leda till mer trafik och, av samma anledning, minska incitamenten att köpa elbilar. Sammantaget tyder detta att med en sänkt reduktionsplikt kan inte transportsektorns utsläppsmål nås utan annan ersättande styrning. Samtidigt innebär lägre reduktionsplikt minskade biogena koldioxidutsläppen och utsläpp förknippade med produktionen av biodrivmedel, utsläpp som inte faller under transportsektorns utsläppsmål.

FÖRDJUPNING

Inflationens påverkan på den offentliga sektorns inkomster och utgifter

Inflationen är den högsta sedan 1991 (se diagram 52) och det råder stor osäkerhet om den fortsatta utvecklingen. Inflationen påverkar inte bara hushållens och företagens ekonomi, utan även de offentliga finanserna. Den leder till ökade utgifter för offentlig konsumtion och offentliga investeringar. Den leder också till ökade utgifter för de ersättningar inom socialförsäkringen som följer den allmänna prisutvecklingen. Den höga inflationen ökar samtidigt den offentliga sektorns intäkter via skatter och avgifter.

I denna fördjupning beskrivs de viktigaste kanalerna för inflationens effekter på det offentlig-finansiella sparandet. Syftet är att illustrera konsekvenserna av en tillfälligt hög inflation. Utgångspunkten är en bred inflation som är jämnt fördelad över alla varor och tjänster som köps av hushållen och förbrukas av offentlig sektor. I beskrivningen tas ingen hänsyn till eventuella beteendeförändringar eller andra indirekta effekter på till exempel löner, sysselsättning, räntor eller företagsvinster. I den bemärkelsen är beskrivningen statisk och beaktar de direkta effekterna av den högre inflationen på de offentliga finanserna.

Effekter på de offentliga utgifterna

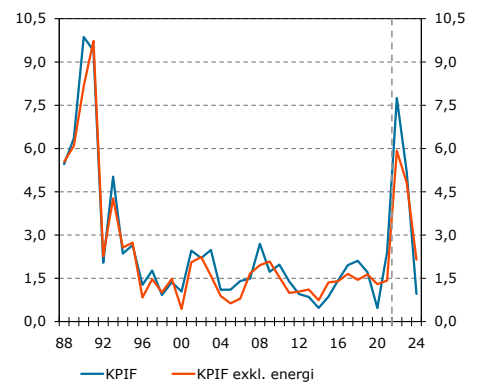
OFFENTLIG KONSUMTION OCH INVESTERINGAR PÅVERKAS FRAMFÖR ALLT VIA HÖGRE PRISER PÅ INSATSVAROR

Inflationen påverkar utgifterna för både offentlig konsumtion och för offentliga investeringar i och med att priserna för insatsvaror stiger (se marginalrutan ”Offentlig konsumtion”).

Olika delar av den offentliga konsumtionen påverkas i olika utsträckning av inflationen (se tabell 11). Statens kostnader för försvar, infrastruktur och miljöskydd ökar mer med inflationen, medan kostnaden för till exempel rättsväsende och högskoleutbildning, som är mer personalintensiv, ökar mindre. På samma sätt ökar framför allt kommunernas och regionernas kostnader för civilt försvar, transporter och idrotts- och fritidsaktiviteter mer, medan kostnaderna för verksamheter som skola, förskola, ålderdomsvård och sjukvård ökar mindre.

Diagram 52 Konsumentpriser

Procentuell förändring

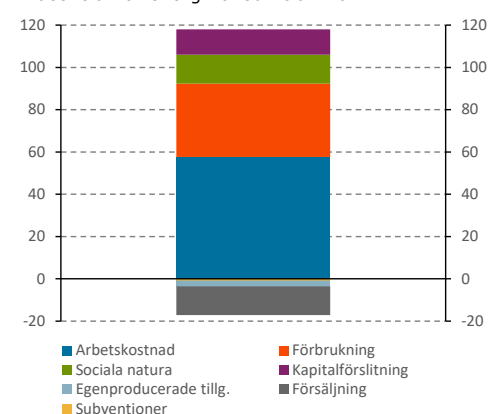
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Offentlig konsumtion

Offentlig konsumtion är statens, kommunernas och regionernas användning av resurser för att tillhandahålla skattefinansierade tjänster. I nationalräkenskaperna definieras offentlig konsumtion som summan av den offentliga sektorns förbrukningskostnader, arbetskostnader, kapitalförslitning och sociala naturaförmåner, minus subventioner, försäljning och egenproducerade investeringar (se diagram 53).

Diagram 53 Delar i den offentliga konsumtionen

Procent av offentlig konsumtion 2021

Anm. Subventioner utgör -0,8 procent av offentlig konsumtionen och är därför knappt synligt i diagrammet.

Källa: SCB.

Kostnaden för arbetskraften i offentlig sektor påverkas indirekt av inflationen eftersom avsättningar till vissa offentliganställdas förmånsbaserade avtalspensioner värdesäkras med hjälp av prisbasbeloppet (se marginalrutan ”Prisbasbeloppet”).²⁵ Avsättningarna blir därför större när inflationen är högre.

Kapitalförslitningen påverkas också av de högre priserna. Kapitalstocken värderas högre med stigande priser vilket får förslitningen vid en given deprecieringstakt att öka i motsvarande grad.²⁶ Även kostnaden för de offentligfinansierade tjänster som köps in av privata utförare (sociala naturaförmåner) förväntas öka med inflationen. I viss mån motverkas dock kostnadsökningarna av att intäkterna från försäljning, i form av till exempel egenavgifter, ökar.

Utgifterna för offentliga investeringar skiljer sig mellan kapitalslag. Maskiner och inventarier påverkas ofta i hög grad av inflationen. Det gäller även investeringar i byggnader och anläggningar, där arbetskostnaderna dock utgör en större andel av investeringskostnaden. Kostnaden för investeringar i form av forskning och utveckling å andra sidan, som i stor utsträckning sker vid universitet och högskola, drivs i större utsträckning av löneutvecklingen. Totalt utgör offentliga investeringar inom forskning och utveckling ca 20 procent av de totala offentliga investeringarna.

DELAR AV TRANSFERERINGSSYSTEMET PÅVERKAS GENOM PRISBASBELOPPET

Kostnaden för transfereringssystemet ökar med inflationen eftersom flera transfereringar är knutna till prisbasbeloppet. Att effekten av inflationen går via prisbasbeloppet innebär att utgiftsökningarna för staten uppstår med fördröjning (se marginalrutan ”Prisbasbeloppet” och diagram 54).

Storleken på ersättningar som till exempel föräldrapenning och sjukpenning bestäms av en persons sjukpenninggrundande inkomst (SGI) som i första hand bestäms av arbetsinkomsten (se marginalrutan ”Sjukpenninggrundande inkomst”). I reglerna anges ett tak för hur hög SGI:n kan vara, uttryckt i prisbasbelopp.²⁷ När taket för SGI ökar med prisbasbeloppet, ökar

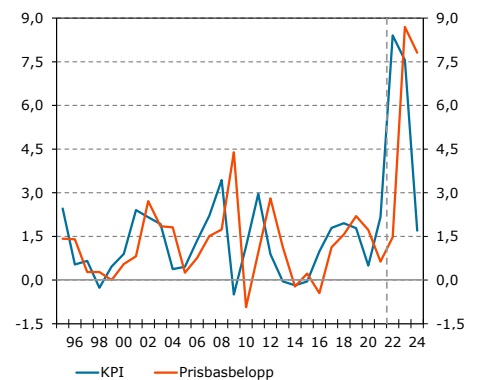
²⁵ Detta avser anställda i offentlig sektor med inkomst över 7,5 inkomstbasbelopp, som är berättigade till en förmånsbaserad tjänstepension för inkomster över detta tak.

²⁶ Kapitalförslitningen har ingen betydelse för kassaflödet i de offentliga finanserna. Det är först när kapitalet ska ersättas eller byggas ut som den kassamässiga effekten uppstår, genom högre investerings- och underhållsutgifter.

²⁷ För föräldrapenning finns ett tak för SGI om 7,5 prisbasbelopp och i sjukpenningen finns ett tak om 10 prisbasbelopp. Ersättningen i föräldrapenningen är 80 procent av SGI upp till ett tak. Även sjukpenningersättningen är 80 procent av SGI för första året av sjukskrivning, men minskar sedan.

Diagram 54 Inflationen och prisbasbeloppets utveckling

Årlig procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Prisbasbeloppet

Delar av skatte- och transfereringssystemet är knutna till prisbasbeloppet, som fastställs varje år av regeringen. Enligt socialförsäkringsbalken (2010:110) ska beloppet räknas upp med KPI i juni året före det år som beloppet gäller. Därför har KPI:s utveckling i juni jämfört med juni månad föregående år särskild betydelse för de offentliga finanserna. Syftet med kopplingen till prisbasbeloppet är att värdesäkra dessa delar av skatte- och transfereringssystemet. Eftersom beloppet fastställs med ett halvårs eftersläpning sker värdesäkringen med en viss fördröjning.

Sjukpenninggrundande inkomst

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) är det belopp en person antas tjäna under ett år. Det beräknas på inkomst som uppgår till minst 24 procent av prisbasbeloppet från arbete i Sverige. Arbetet ska kunna antas vara under minst sex månader i följd eller årligen återkommande. Reglerna avseende SGI återfinns i Socialförsäkringsbalken (2010:110).

också utbetalningarna av ersättningar som är knutna till SGI. Ett motsvarande tak bestämt med prisbasbeloppet finns för den så kallade antagandeinkomsten i sjuk- och aktivitetsersättningen. Föräldrapenningen och sjukpenningen utgör tillsammans drygt 10 procent av transfereringarna till hushållen (se diagram 55).

Ersättningar i form av till exempel föräldrapenning och sjukpenning innebär pensionsrätter, som staten betalar ålderspensionsavgift för. När ersättningarna ökar med prisbasbeloppet ökar därför utgifterna för den statliga ålderspensionsavgiften.

I andra delar av transfereringssystemet är ersättningen inte kopplad till SGI, men är ändå bestämd utifrån prisbasbeloppet. Det gäller till exempel studiebidraget, där ersättningen är bestämd som en andel av prisbasbeloppet, och bostadstillägget samt äldreomsorgsstödet, där prisbasbeloppet används för att definiera en så kallad skälig levnadsnivå.

För garantipensionen avgör prisbasbeloppet både vem som kan få pensionen och hur mycket han eller hon får. När prisbasbeloppet blir högre ökar både antalet pensionärer som får garantipension och beloppen som varje pensionär får.

Andra delar av transfereringssystemet är inte kopplade till prisbasbeloppet och justeras därför inte automatiskt. Det innebär att ett riksdagsbeslut krävs för att statens utgifter för dem ska kunna ändras. Till dem räknas till exempel barnbidraget, bostadsbidraget och dagsersättning till asylsökande.

Försörjningsstödet påverkas av inflationen genom den så kallade riksnormen, som kan ses som en lägstanivå. Nivån tar hänsyn till kostnader för till exempel livsmedel, kläder, fritidsaktiviteter och förbrukningsvaror. En ökad inflation kan antas påverka riksnormen och leda till att kommunernas utgifter för försörjningsstödet ökar.

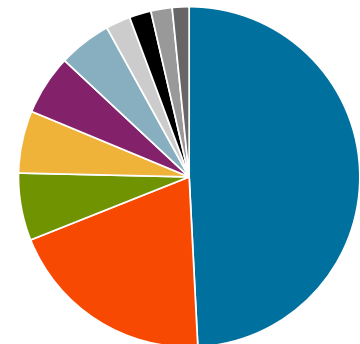
INFLATIONEN HAR LITEN EFFEKT PÅ TRANSFERERINGAR TILL OCH FRÅN ÅLDERSPENSIONSSYSTEMET

Avgiftsbestämda transfereringar från ålderspensionssystemet påverkas inte av inflationen på kort sikt. Så länge som prisutvecklingen inte driver på den allmänna inkomstutvecklingen påverkas inte utbetalningarna av inkomstpensionen direkt, eftersom dessa utvecklas med inkomstindex och inte prisbasbeloppet (se rutan ”Inkomstindex” och diagram 56).

Inflationen har dock en indirekt effekt på pensionssystemet genom att den lägsta inkomst som innebär pensionsrätter följer prisbasbeloppet. När prisbasbeloppet ökar blir denna lägsta inkomst högre och inbetalningarna till pensionssystemet minskar. Det leder också till färre pensionsrätter och minskade framtida utbetalningar. Effekterna på de framtida utbetalningarna uppstår först då de personer som tilldelas pensionsrätterna går i pension.

Diagram 55 Transfereringar till hushåll

Andelar av sociala transfereringar, transfereringar från ålderspensionssystemet och försörjningsstöd 2021

■ Ålderspension ■ Övrigt ■ Föräldrapenning
■ Sjukpenning ■ Sjuk- och akt. ■ Barnbidrag
■ Studiebidrag ■ Försörjningsstöd ■ Garantipension
■ Bostadstillägg

Anm. Övrigt består framför allt av arbetsmarknadsersättningar och assistansersättning.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

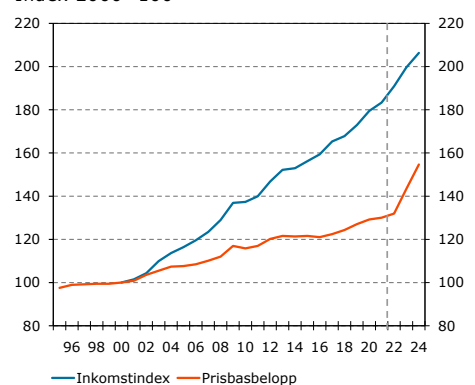
Inkomstindex

Inkomstindex är ett mått på den genomsnittliga inkomstutvecklingen i ekonomin. Indexet fastställs varje år av regeringen efter beräkning av Pensionsmyndigheten och beräknas utifrån genomsnittet av samtliga pensionsgrundande inkomster för personer i åldrarna 16–64 år.

Historiskt har inkomstindex ökat snabbare än prisbasbeloppet eftersom inkomsterna ökar dels till följd av den allmänna prisutvecklingen, dels av att reallönerna växer. Den senaste tidens höga inflation innebär dock att prisbasbeloppet ökar snabbt medan inkomstindex utvecklas i linje med den historiska trenden (se diagram 56). Detta får skillnaden mellan inkomstindex och prisbasbeloppet att minska.

Diagram 56 Inkomstindex och prisbasbeloppet

Index 2000=100

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Premiepensionen, som formellt inte ingår i offentlig sektor, bestäms av utvecklingen av de fonderade medlen och påverkas därmed inte av inflationen. Inte heller de förmånsbestämda transfereringarna i pensionssystemet, den allmänna tilläggspensionen (ATP), påverkas av inflationen.²⁸

Tabell 11 Klassificering av utgifter och om de påverkas av högre inflation

	Påverkas inte	Påverkas delvis	Påverkas helt
Offentlig konsumtion		Arbetskraftskostnad	Förbrukning Kapitalförslitning Försäljning Sociala naturaförmåner
Offentliga investeringar		Forskning & utveckling	Byggnader & anläggningar Maskiner
Transfereringar från stat och kommunsektor	Barnbidrag Underhållsstöd Dagsersättning till asylsökande	Föräldrapenning Sjukpenning Statlig ålderspensionsavgift Sjuk- och aktivitetsersättning	Omvårdnadsbidrag Studiebidrag Försörjningsstöd Garantipension
Ålderspensions-systemet	Inkomstpension ATP		
Kapitalutgifter	Nominella statsobligationer		Realobligationer

Anm.: Det är den direkta påverkan innevarande eller nästa år som beaktas. Därför tas inte effekten på pensionsrätter med i tabellen.

Källa: Konjunkturinstitutet.

INFLATIONEN HAR SMÅ DIREKTA EFFEKTER PÅ KAPITALUTGIFTERNA

Utgifterna för den offentliga sektorns skulder påverkas delvis av en högre inflation. Statsskulden, liksom kommunsektorns skuld utgörs till största del av nominellt bestämda stats- och kommunobligationer. Ränteutgifter på nominella skuldinstrument påverkas inte direkt av inflationen (indirekt påverkas de däremot troligen på sikt, se marginalrutan ”Några dynamiska effekter av högre inflation”). Statsskulden utgörs också av en real del, den så kallade realskulden, som består av realobligationer. Statens utgifter för dessa utgörs av en nominellt fastställd kupong plus en inflationskompensation som ökar med högre inflation. Realskulden motsvarar ca 20 procent av statsskulden och mellan 5–

Några dynamiska effekter av högre inflation

En möjlig dynamisk effekt av högre inflation är att Riksbanken höjer styrräntan. Ett högre ränteläge leder till högre ränteutgifter. Hur lång tid det tar för en höjd ränta att slå igenom på utgifterna för statsskulden beror på hur lång tid det tar innan Riksgälden emitterar nya obligationer. Den sammanvägda så kallade durationen på statsskulden är ca 4,5 år. Det innebär att en räntehöjning till följd av högre inflation har effekt på statsskuldutgifterna först efter i genomsnitt 4,5 år. Ett högre ränteläge får också effekter på de räntebärande inkomsterna. Med stigande räntor kommer hushållens räntekostnader att stiga. Det medför i sin tur att de så kallade ränteavdragen ökar, vilket får till följd att statens skatteintäkter minskar. Men högre räntor innebär även att hushållens ränteinkomster ökar. Dessutom ökar skatteintäkterna från investeringssparkonton, kapitalförsäkringar, tjänstepensioner och privat pensionssparande, som beskattas enligt en schablon som beror på statslåneräntan.

En annan dynamisk effekt av högre inflation kan uppstå genom växelkurser och valutamarknaderna. En del av statsskulden är upplånad i utländsk valuta, den så kallade valutaskulden. Beroende på om inflationen är global eller bara inhemsk påverkas växelkurserna för dessa valutor. På så sätt påverkas även ränteutgifterna för denna del av skulden av inflationen.

Ytterligare en dynamisk effekt kan uppstå genom att inflationen påverkar löner och driftöverskott. Om löner och vinster påverkas av den högre inflationen får det effekter på de offentliga finanserna. Om inflationen innebär högre löner ökar statens och kommunernas skatteintäkter. Samtidigt utgör löner den största utgiftsposten för offentlig sektor och det brukar antas att löneökningar har en neutral inverkan på offentliga finanser då effekter på utgifts- och inkomstsidan i stort tar ut varandra. Om inflationen i stället innebär att vinsterna ökar förväntas intäkterna från skatten på kapitalinkomster och bolagsskatten öka.

²⁸ Formellt är systemet kopplat till prisnivån genom att pensionen beräknas med hjälp av prisbasbeloppet det år pensionsrättsinnehavaren fyller 65 år. Efter det utvecklar sig pensionen utan hänsyn till KPI. I och med att den sista personen som i någon grad har ATP fyllde 65 år 2018 påverkas inte pensionsbetalningar från ATP längre av prisbasbeloppet.

10 procent av den offentliga bruttoskulden, beroende på värderingsmetod.²⁹ Sammantaget påverkas alltså bara kapitalutgifterna för en liten del av den offentliga skulden av en högre inflation.

Effekter på de offentliga inkomsterna

INFLATION LEDER TILL ÖKADE SKATTEINTÄKTER

Inflationen har en direkt effekt på intäkterna från inkomstskatt, mervärdesskatt (moms) och vissa punktskatter (se tabell 12). Sammantaget ökar skatteintäkterna till följd av inflationen. Det beror framför allt på intäkterna från mervärdesskatt.

Intäkterna från statlig och kommunal inkomstskatt minskar med inflationen. Effekten uppstår dock med ett års fördröjning. Intäkterna från den statliga inkomstskatten minskar eftersom brytpunkten för statlig inkomstskatt justeras utifrån förändringen i allmän prisnivå.³⁰ Intäkterna från den kommunala inkomstskatten minskar eftersom grundavdraget är bestämt utifrån prisbasbeloppet. Denna effekt motverkas dock i viss mån av att skattebasen ökar genom att vissa skattepliktiga offentliga transfereringar och utbetalningar av förmånsbaserade avtalspensioner ökar (se diskussion om transfereringar ovan). En hög inflation minskar skatteintäkterna ytterligare genom att skattereduktionerna för arbetsinkomster blir större när prisbasbeloppet blir högre.

Inflationen innebär att intäkterna från mervärdesskatten ökar. Det följer av att mervärdesskatten baseras på hushållens utgifter för varor och tjänster som hushållen konsumerar. När priset på varorna och tjänsterna stiger ökar mervärdesskatteintäkten. Den täta kopplingen mellan prisnivån och intäkterna, innebär också att intäkterna påverkas direkt när priset ändras.

Vissa punktskatter indexeras mot KPI. Det innebär att intäkterna från dessa skatter stiger med inflationen. Till dessa skatter räknas bland annat tobaksskatten, ett flertal miljöskatter, som koldioxidskatten, och energiskatter på fossila bränslen och el.

Kapitalinkomsterna påverkas inte under de antaganden som görs här. Den räntebärande tillgångsstocken är inte reellt indexerad och vid ett oförändrat driftsöverskott och oförändrade vinster i näringslivet påverkas inte utdelningar eller fondavkastning.

²⁹ År 2021 uppgick realskulden till 207 miljarder kronor, värderat till nominellt belopp. Som andel av den marknadsvärderade bruttoskulden för offentlig sektor (som uppgick till 3 630 miljarder kronor) utgör realskulden 6 procent av bruttoskulden. Som andel av den konsoliderade bruttoskulden, Maastrichtskulden, som är värderad till nominellt belopp (1 981 miljarder kronor), utgör i stället realskulden 12 procent av bruttoskulden.

³⁰ Justeringen görs utifrån förändringen i allmän prisnivå i juni året före beskattningsåret och prisnivån i juni andra året före beskattningsåret plus 2 procent.

Tabell 12 Klassificering av inkomster och om de påverkas av högre inflation

	Påverkas inte	Påverkas delvis	Påverkas helt
Skatteintäkter	Skatt på kapital Bolagsskatt	Punktskatter	Skatt på arbetsinkomster Mervärdesskatt
Kapitalinkomster	Ränteintäkter Utdelningar mm		

Källa: Konjunkturinstitutet.

Effekter över tid och på olika delsektorer

Inflationen leder till att statens kapitalkostnader ökar och att utgifterna för konsumtion, investeringar och transfereringar blir högre. Samtidigt påverkas statens inkomster, framför allt genom att intäkterna från mervärdesskatt ökar.

Kommunerna påverkas framför allt genom ökade utgifter för konsumtion och investeringar. Samtidigt påverkas kommunernas inkomster i mindre utsträckning än statens. Visserligen ökar kommunernas skatteintäkter genom att de skattepliktiga transfereringarna ökar, men det motverkas av att grundavdraget ökar.

Inflationen innebär också en omfördelning från staten till ålderspensionssystemet. Omfördelningen uppstår eftersom inbetalningarna av statlig ålderspensionsavgift ökar.

Effekterna på den offentliga sektorns olika inkomster och utgifter uppstår inte samtidigt. För den offentliga konsumtionen och investeringarna påverkas utgifterna direkt av de högre priserna, innevarande år. Detsamma gäller intäkterna från mervärdesskatt. Effekten på transfereringarna och arbetsinkomstbeskattningen uppstår däremot med ett års fördröjning.

Tabellbilaga

Internationell konjunktur	42
Tabell A1 BNP i världen.....	42
Tabell A2 Konsumentpriser i världen.....	42
Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet.....	43
Tabell A4 Nyckeltal för USA	43
Räntor och växelkurser.....	43
Tabell A5 Räntor och växelkurser	43
Konjunkturen i Sverige.....	44
Tabell A6 Försörjningsbalans	44
Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande.....	45
Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande	45
Tabell A9 Bruttonationalinkomst (BNI).....	46
Tabell A10 Produktion.....	46
Tabell A11 Arbetade timmar.....	46
Tabell A12 Produktivitet.....	47
Tabell A13 Arbetsmarknad	47
Tabell A14 Resursutnyttjande	48
Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.....	48
Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna	49
Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser	49
Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet.....	50
Tabell A19 Konsumentpriser.....	50
Offentliga finanser.....	51
Tabell A20 Offentliga sektorns finanser	51
Tabell A21 Statens finanser.....	52
Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser	53
Tabell A23 Kommunsektorns finanser	53
Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster	54
Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter	54
Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll.....	55
Tabell A27 Basbelopp	55
Tabell A28 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal	55
Tabell A29 Statens budgetsaldo och skuld	56
Tabell A30 Utgiftstak för staten	56
Tabell A31 Finanspolitisk prognos och scenario i offentlig sektor	56
Tabell A32 Jämförelse av offentliga finanser med en treårig horisont.....	57

Internationell konjunktur

Tabell A1 BNP i världen

Procent av köpkraftsjusterad global BNP respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Vikt¹	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Världen ²	100,0	6,0	2,9	2,2	2,9	3,1	3,1	3,1
KIX-vägd ³	75,1	5,3	3,0	0,7	1,9	2,2	2,1	2,0
USA	15,7	5,9	1,9	0,6	1,0	1,7	2,1	2,0
Euroområdet	13,8	5,3	3,3	0,0	1,4	1,8	1,6	1,5
Japan	3,8	2,2	1,3	1,7	1,0	0,8	0,7	0,6
Storbritannien	2,3	7,5	4,4	-0,8	0,8	1,8	1,7	1,6
Sverige	0,4	4,9	2,8	-0,9	1,3	3,3	3,2	2,0
Norge	0,3	4,0	3,3	1,7	1,6	1,8	1,8	1,8
Danmark	0,3	4,9	3,1	-0,3	1,3	1,8	1,6	1,6
Kina	18,6	8,6	2,9	4,3	5,2	5,0	5,0	5,0
Svensk exportmarknad⁴	...	8,6	7,5	1,9	3,0	3,4	3,2	3,2

¹ Vikterna anger varje lands eller regions köpkraftskorrigerade andel av världens BNP. ² I tabellen visas ett urval av de länder Konjunkturinstitutet gör prognoser för. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ KIX-vägd BNP är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners (för information om vilka länder som ingår i KIX, se www.konj.se). ⁴ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond, Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Tabell A2 Konsumentpriser i världen

Procentuell förändring

	2019	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
USA	1,2	4,7	8,0	4,0	2,4	2,3	2,3	2,3
Euroområdet	0,3	2,6	8,5	6,2	2,1	2,0	2,0	2,0
Japan	0,0	-0,2	2,4	2,0	1,7	1,4	1,3	1,3
Storbritannien	1,0	2,5	8,0	7,2	2,6	2,0	2,0	2,0
Sverige	0,5	2,4	7,7	5,2	1,0	1,6	1,8	2,0
Norge	1,2	3,9	6,2	4,5	1,8	2,0	2,0	2,0
Danmark	0,3	1,9	8,6	5,7	1,7	2,0	2,0	2,0
Kina	2,4	1,0	2,0	2,2	2,2	2,7	3,0	3,0

Anm. För EU-länder och Norge avses harmoniserade index för konsumentpriser (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem. För Sverige avses KPIF. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet

Procentuell förändring, fasta priser, procent respektive nivå

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP ¹	-6,3	5,3	3,3	0,0	1,4	1,8	1,6	1,5
HIKP ¹	0,3	2,6	8,5	6,2	2,1	2,0	2,0	2,0
Styrränta ²	0,00	0,00	2,50	2,75	2,00	1,75	1,75	1,75
Dagslåneränta, euroområdet ³	-0,6	-0,6	1,9	2,2	1,5	1,3	1,3	1,3
Tioårig statsobligationsränta ⁴	-0,5	-0,3	1,2	1,9	2,0	2,1	2,3	2,4
Dollar per euro ⁵	1,14	1,18	1,05	1,07	1,07	1,08	1,09	1,11

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent, vid slutet av året. Avser refinansräntan. ³ Procent, vid slutet av året. Avser €str. ⁴ Procent, årsgenomsnitt. Avser Tyskland. ⁵ Nivå.

Källor: ECB, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A4 Nyckeltal för USA

Procentuell förändring, fasta priser, procent respektive nivå

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP ¹	-2,8	5,9	1,9	0,6	1,0	1,7	2,1	2,0
KPI	1,2	4,7	8,0	4,0	2,4	2,3	2,3	2,3
Styrränta ²	0,3	0,25	4,50	4,75	4,00	3,50	3,00	2,50
Tioårig statsobligationsränta ³	0,9	1,4	3,0	3,5	3,3	3,2	3,1	3,1
Dollar per euro ⁴	1,14	1,18	1,05	1,07	1,07	1,08	1,09	1,11

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent, vid slutet av året. Avser övre gränsen i Federal Reserves styrräntespann. ³ Procent. ⁴ Nivå.

Källor: Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Räntor och växelkurser

Tabell A5 Räntor och växelkurser

Procent, index 1992-11-18=100 respektive kronor per valutaenhet

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vid slutet av året								
Styrränta	0,00	0,00	2,50	2,50	1,75	1,50	1,50	1,50
Styrränta, KIX6-vägd ¹	-0,38	-0,37	2,01	2,69	1,99	1,70	1,63	1,56
Årsgenomsnitt								
Styrränta	0,00	0,00	0,75	2,69	2,17	1,53	1,50	1,50
5-årig svensk statsobligationsränta	-0,3	0,0	1,6	1,9	1,8	1,9	2,1	2,3
10-årig svensk statsobligationsränta	0,0	0,3	1,5	1,8	1,9	2,1	2,2	2,4
KIX	118,5	114,3	120,9	122,0	120,1	117,9	115,7	113,6
Euro	10,49	10,14	10,62	10,87	10,71	10,52	10,34	10,15
Dollar	9,21	8,58	10,10	10,20	9,97	9,71	9,45	9,18

¹ Avser ett genomsnitt av €str för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan. Danmark betraktas i sammanvägningen som ett euroland.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige

Tabell A6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	2 394	6,0	2,7	-1,0	1,5	3,4	3,7	2,1
Varor	1 136	6,4	-1,4	-1,6	1,9
Tjänster exkl. bostadstjänster	725	7,3	9,4	-1,9	1,3
Bostadstjänster	459	1,0	2,1	2,9	0,9
Offentliga konsumtionsutgifter	1 409	2,8	-0,3	1,2	1,7	1,3	1,7	1,7
Staten	369	3,6	0,3	1,9	3,0
Kommunsektorn	1 040	2,5	-0,5	1,0	1,3
Fasta bruttoinvesteringar ²	1 397	6,4	5,9	-4,3	-0,5	3,7	4,8	4,1
Näringslivet exkl. bostäder	856	7,6	8,7	-2,1	-0,9
Industrin	192	14,9	8,3	-1,0	-0,8
Övriga varubranscher	144	-9,8	11,0	2,0	4,7
Tjänsterbranscher exkl. bostäder	520	10,7	8,2	-3,7	-2,6
Bostäder	290	10,2	4,5	-18,8	-5,8
Offentliga myndigheter	244	-1,4	-2,5	5,3	6,0
Inhemsk efterfrågan exkl. lager	5 200	5,2	2,7	-1,3	1,0	2,9	3,5	2,5
Lagerinvesteringar ³	16	0,4	1,2	-1,0	-0,2	0,0	0,0	0,0
Total inhemsk efterfrågan	5 217	5,7	4,0	-2,3	0,8	2,9	3,4	2,5
Export	2 479	7,9	4,7	0,8	3,1	4,1	4,1	2,9
Varor	1 783	8,6	3,5	0,9	3,1
Bearbetade varor	1 377	10,8	3,1	1,1	3,7
Råvaror	405	-0,4	4,8	0,0	1,0
Tjänster	697	6,2	8,0	0,5	3,2
Total efterfrågan	7 696	6,3	4,2	-1,3	1,5	3,3	3,7	2,7
Import	2 246	9,6	7,9	-1,9	2,2	3,6	4,4	3,8
Varor	1 571	10,5	3,5	-1,7	2,2
Bearbetade varor	1 173	14,6	4,5	-3,0	2,2
Råvaror	398	0,0	0,4	2,4	2,1
Tjänster	676	7,6	18,3	-2,3	2,1
Nettoexport ³	233	-0,3	-1,1	1,2	0,5	0,4	0,1	-0,3
BNP	5 450	5,1	2,7	-1,1	1,3	3,1	3,4	2,1
BNP per invånare ⁴	523	4,4	2,1	-1,7	0,7	2,6	2,9	1,7

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt nettot av hushållens konsumtion i utlandet och utländsk konsumtion i Sverige. ² Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ³ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁴ Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procentuell förändring

	Nivå 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lönesumma, justerad för utland	2 138	5,7	6,4	3,8	4,2	4,9	4,7	4,3
Timlön enligt NR ^{1,2}	274	2,6	3,9	3,1	3,3	3,4	3,7	3,7
Arbetade timmar ^{1,3}	7 770	3,1	2,4	0,6	0,9	1,5	1,0	0,6
Transfereringar från offentlig sektor, netto	712	2,1	3,6	6,0	1,8	0,2	1,7	2,3
Kapitalinkomster, netto	352	28,0	3,6	-0,4	-0,6	8,0	9,2	3,4
Övriga inkomster, netto ⁴	331	1,7	6,3	2,9	8,4	11,0	4,5	4,9
Inkomster före skatt⁵	3 533	6,4	5,5	3,7	3,7	4,9	4,5	3,9
Skatter och avgifter ⁶	955	-1,4	1,2	0,7	0,3	0,1	-0,1	-0,1
Disponibel inkomst	2 578	5,0	6,7	4,4	4,0	5,0	4,5	3,8
Konsumentpris ⁷	...	1,9	7,3	5,3	0,8	1,7	1,8	2,1
Real disponibel inkomst	2 578	3,1	-0,5	-0,9	3,1	3,2	2,6	1,7
per invånare ⁸	248	2,4	-1,2	-1,4	2,6	2,7	2,1	1,3
Konsumtionsutgifter⁹	2 394	6,0	2,7	-1,0	1,5	3,4	3,7	2,1
Sparande ¹⁰	439	15,5	11,9	12,3	13,6	13,4	12,3	11,9
Nettosparande i avtals- och premiepensioner ¹⁰	255	9,0	8,0	8,4	8,2	8,1	8,0	7,9
Eget sparande ¹⁰	184	6,5	3,9	3,9	5,4	5,3	4,3	4,0
Finansiellt sparande ¹⁰	312	11,0	6,7	8,8	10,4	10,2	9,2	8,7

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Kronor per timme. ³ Avser anställdas timmar, miljon. ⁴ I denna post ingår även beräknings- teknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar, se tabell A20. ⁵ Tillväxten i inkomster före skatt är en vägd summa av tillväxttakterna för lönesumma, transfereringar, kapitalinkomster och övriga inkomster. ⁶ Skatter och avgifters bidrag till disponibelinkomstens förändring, uttryckt i procentenheter. I denna post ingår statlig och kommunal inkomst- skatt, kapitalskatt, allmän pensionsavgift, skattereduktioner, fastighetsskatt och fastighetsavgift. ⁷ Implicitprisindex för hushål- lens konsumtionsutgifter. ⁸ Tusental kronor. ⁹ Fasta priser. ¹⁰ Första kolumnen avser sparande i miljarder kronor, resterande kol- umner avser sparandet i procent av summan av disponibel inkomst och nettosparandet i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nettoexport	226	233	126	208	228	249	251	231
Varor	204	212	187	241	251
Tjänster	22	21	-60	-33	-23
Löner, netto	12	10	13	14	14	14	14	14
Kapitalavkastning, netto	168	205	224	210	193	198	196	196
Transfereringar med mera, netto	-97	-98	-92	-95	-100	-105	-116	-120
Bytesbalans	305	347	270	336	334	356	345	321
Procent av BNP	6,1	6,4	4,5	5,5	5,3	5,4	5,0	4,5
Kapitaltransfereringar	2	8	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Finansiellt sparande	306	355	270	336	333	355	344	320
Procent av BNP	6,1	6,5	4,5	5,5	5,3	5,4	5,0	4,4

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A9 Bruttonationalinkomst (BNI)

Miljarder kronor, löpande priser samt tusental respektive procentuell förändring

	Nivå 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNI	5 666	8,5	9,2	2,4	1,8	4,9	5,2	4,3
Deflator, inhemsk användning	...	2,6	7,4	3,8	1,1	1,9	2,1	2,3
Real BNI	...	5,8	1,7	-1,4	0,7	3,0	3,1	2,0
Befolkning ¹	10 416	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
Real BNI per invånare²	544	5,1	1,1	-1,9	0,1	2,4	2,6	1,5

¹ Tusentals personer. ² Tusentals kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A10 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Varubranscher	1 291	5,3	2,8	-2,3	1,0
varav industri	718	8,3	2,6	-1,7	1,8
byggverksamhet	314	0,8	4,6	-4,9	-0,1
Tjänstebanscher	2 507	5,8	4,9	-0,9	1,2
Näringsliv	3 798	5,7	4,2	-1,4	1,1	4,0	3,8	2,2
Offentliga myndigheter	966	2,1	0,6	1,5	2,0	0,9	0,9	0,9
BNP till baspris¹	4 824	4,9	3,5	-0,8	1,3	3,4	3,2	2,0
Produktskatter/subventioner	613	5,3	-2,8	-2,1	1,1	2,6	3,2	2,0
BNP till marknadspris	5 437	4,9	2,8	-0,9	1,3	3,3	3,2	2,0

¹ Inklusive produktion i hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A11 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Varubranscher	1 901	2,0	1,6	-1,1	0,0
varav industri	959	4,5	1,0	-0,7	0,7
byggverksamhet	640	1,8	2,1	-2,8	-1,4
Tjänstebanscher	3 773	3,6	3,9	0,6	0,8
Näringsliv	5 674	3,1	3,1	0,0	0,6	1,8	1,0	0,5
Offentliga myndigheter	2 202	-0,1	0,4	2,1	1,8	0,9	0,9	0,9
Hela ekonomin¹	8 052	2,3	2,3	0,6	0,9	1,5	1,0	0,6

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A12 Produktivitet

Kronor per timme (baspris) respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå							
	2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Varubranscher	679	3,2	1,2	-1,1	1,0
varav industri	749	3,6	1,6	-1,0	1,0
byggverksamhet	490	-1,0	2,4	-2,1	1,4
Tjänstebranscher	664	2,1	1,0	-1,5	0,3
Näringsliv	669	2,5	1,1	-1,4	0,5	2,2	2,7	1,7
Offentliga myndigheter	439	2,1	0,2	-0,6	0,2	0,0	0,1	0,1
Hela ekonomin¹	599	2,6	1,2	-1,4	0,4	1,8	2,2	1,4

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Avser förädlingsvärdet beräknat till baspris per arbetad timme.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A13 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring

	Nivå							
	2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Arbetade timmar ¹	8 052	2,3	2,3	0,6	0,9	1,5	1,0	0,6
Medelarbetstid för sysselsatta ²	30,6	1,3	-0,4	1,0	0,4	0,2	0,1	0,0
Sysselsatta	5 059	0,9	2,7	-0,4	0,5	1,3	0,9	0,6
Sysselsättningsgrad ³	...	67,3	68,9	68,4	68,5	69,1	69,4	69,5
Arbetskraft	5 547	1,3	1,2	0,3	0,6	0,8	0,6	0,6
Arbetskraftsdeltagande ⁴	...	73,8	74,5	74,4	74,6	74,8	74,8	74,9
Arbetslöshet ⁵	489	8,8	7,4	8,1	8,1	7,6	7,3	7,3
Befolkning 15-74 år ⁶	7 512	0,0	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5

¹ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ² Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ³ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁴ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁵ Procent av arbetskraften.⁶ Enligt AKU:s definition av befolkningen, befolkningsprognos exklusive ukrainska flyktingar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A14 Resursutnyttjande

Procent respektive procentuell förändring

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Arbetsmarknad								
Jämviktsarbetslöshet ¹	7,1	7,2	7,3	7,3	7,4	7,3	7,3	7,3
Faktisk arbetslöshet ²	8,5	8,8	7,4	8,1	8,1	7,6	7,3	7,3
Potentiellt arbetade timmar	-0,4	0,4	0,8	1,3	1,1	0,8	0,6	0,6
varav potentiell sysselsättning	0,9	0,8	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,6
Faktiskt arbetade timmar ³	-3,8	2,3	2,3	0,6	0,9	1,5	1,0	0,6
Arbetsmarknadsgap ⁴	-3,4	-1,6	-0,2	-0,9	-1,0	-0,4	0,0	0,0
Produktivitet								
Potentiell produktivitet	0,6	1,7	1,3	1,0	1,0	1,2	1,3	1,3
varav potentiell produktivitet, näringslivet	1,6	1,7	1,7	1,5	1,4	1,5	1,6	1,6
Faktisk produktivitet ³	1,5	2,6	0,5	-1,5	0,4	1,8	2,2	1,4
Produktivitetsgap ⁵	1,5	2,5	1,7	-0,9	-1,6	-1,0	-0,1	0,0
BNP								
Potentiell BNP	0,2	2,1	2,1	2,4	2,1	2,0	1,9	1,8
Faktisk BNP ³	-2,4	4,9	2,8	-0,9	1,3	3,3	3,2	2,0
BNP-gap ⁶	-1,9	0,8	1,5	-1,8	-2,6	-1,4	-0,1	0,0

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft. ² Nivå i procent av arbetskraften. ³ Kalenderkorrigerade värden. ⁴ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet uttryckt i procent av potentiell produktivitet. ⁶ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Anm. De potentiella variablerna är också kalenderkorrigerade, i bemärkelsen att de ska spegla den kalenderkorrigerade nivån som hade observerats vid ett balanserat konjunkturläge.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Näringsliv	69	2,8	2,9	3,6	3,3	3,4	3,7	3,7
Varubranscher	21	2,7	2,7	3,7	3,3
varav industri	14	2,7	2,7	3,8	3,4
byggverksamhet	7	2,5	2,5	3,4	3,2
Tjänstebanscher	48	2,8	3,0	3,6	3,3
Kommunal sektor	25	2,6	2,2	3,3	3,3
Stat	6	1,7	2,5	2,8	3,6
Totalt	100	2,6	2,7	3,5	3,3	3,4	3,7	3,7
Real timlön (KPI) ¹	...	0,5	-5,7	-4,1	1,6	2,4	2,0	1,7
Real timlön (KPIF) ²	...	0,2	-5,1	-1,7	2,4	1,8	2,0	1,7

¹ Deflaterad med konsumentprisindex (KPI). ² Deflaterad med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna

Kronor per timme, procent respektive procentuell förändring

	Nivå	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ej kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	281	1,7	4,0	3,9	3,4	4,0	3,1	3,1
Arbetsgivaravgifter ² (i procent av lönen)	...	42,7	41,7	43,0	43,1	43,6	43,8	44,1
Arbetskostnad per timme ³	401	2,6	3,2	4,9	3,4	4,4	3,3	3,3
Produktivitet ⁴	648	2,5	1,2	-1,1	0,6
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	0,1	2,0	6,0	2,8
Kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	283	2,0	3,9	3,3	3,4	3,4	3,7	3,7
Arbetskostnad per timme ³	404	3,0	3,2	4,2	3,4	3,9	3,7	3,7
Produktivitet ⁴	650	2,7	1,2	-1,5	0,5
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	0,2	2,0	5,8	2,8

¹ Beräknat med enbart anställdas arbetade timmar. ² Kollektiva avgifter och löneskatter. ³ NR-lön och arbetsgivaravgifter. ⁴ Exklusive små- och fritidshus. ⁵ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	70,8	2,9	6,3	3,8	0,9	1,8	2,0	2,2
Offentliga myndigheter ^{1,2}	13,4	2,8	5,8	3,6	2,6	3,5	3,5	3,5
Näringsliv ²	49,5	3,0	5,9	3,5	0,2	1,3	1,6	1,8
Skattenetto	8,0	2,9	10,3	6,1	1,9
Import	29,2	3,3	18,9	-1,9	-2,6	-0,4	-0,5	-0,5
Bearbetade varor	15,2	0,6	16,0	0,4	-3,2
Råvaror	5,2	20,8	46,3	-8,8	-4,2
Tjänster	8,8	-0,5	9,7	-1,4	-0,6
Tillförsel/användning³	100,0	3,1	10,1	1,9	-0,2	1,2	1,2	1,4
Offentliga konsumtionsutgifter	18,3	3,0	6,5	4,1	2,7	3,2	3,2	3,2
Hushållens konsumtionsutgifter	31,1	1,9	7,3	5,3	0,8	1,7	1,8	2,1
Fasta investeringar	18,2	3,8	8,9	0,4	-0,2	1,1	1,3	1,6
Export	32,2	4,0	15,9	-1,6	-2,8	-0,3	-0,5	-0,5
Bearbetade varor	17,9	-0,4	15,3	0,6	-2,8
Råvaror	5,3	32,5	30,8	-8,9	-6,7
Tjänster	9,1	0,4	8,5	-1,1	-0,5

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ² Förädlingsvärdepris beräknat till baspris. ³ Inklusivt lagerinvesteringar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet

Miljarder kronor löpande priser, procentuell utveckling respektive procent

	Nivå	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Förädlingsvärde ¹	3 840	8,1	9,6	2,3	0,7	5,2	5,6	4,3
Arbetade timmar, anställda ²	5 425	4,7	3,2	-0,6	0,6	1,1	1,7	1,1
Arbetskostnad per timme ³	401	2,6	3,2	4,9	3,4	4,4	3,3	3,3
Total arbetskostnad ⁴	2 177	7,5	6,6	4,2	4,0	5,6	5,0	4,4
Bruttoöverskott	1 662	9,0	13,6	0,0	-3,4
Vinstandel	...	43,3	44,9	43,8	42,0	41,8	42,1	42,1
Justerad vinstandel ⁵	...	38,9	40,7	39,5	37,5	37,3	37,7	37,6

¹ Beräknat till faktorpris. ² Miljoner timmar. ³ Kronor. ⁴ Inkluderar löneberoende övriga produktionskostnader för anställda. ⁵ Exklusive små- och fritidshus och justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A19 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell utveckling

	Vikt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
KPI	100,0	2,2	8,4	7,6	1,7	0,9	1,7	2,0
Räntekostnader, bostadsränta	...	-6,5	17,9	59,0	11,3	-10,0	-1,4	-0,1
KPIF	100,0	2,4	7,7	5,2	1,0	1,6	1,8	2,0
Varor	46,4	0,3	7,2	4,9	0,9
Tjänster	27,3	2,3	4,7	5,2	3,4
Boende exkl. räntekostnader och energi	17,0	2,1	4,2	4,1	3,4
Energi	5,9	17,0	33,7	9,3	-11,6
Räntekostnader, kapitalstock	3,4	5,9	6,9	4,5	3,0	3,5	3,6	3,4
KPIF exkl. energi	94,1	1,4	5,9	4,8	2,1
HIKP	...	2,7	8,1	5,6	1,0
Råolja (Brent) ¹	...	70,7	100,8	81,1	82,3	87,3	92,6	95,7

¹ Dollar per fat, årsgenomsnitt.

Anm. Räntekostnader i KPIF utgörs av produkten av kapitalstock och bostadsränta.

Källor: U.S. Energy Information Administration, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

Tabell A20 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	2 430	2 639	2 817	2 929	3 010	3 119	3 275	3 415
<i>Procent av BNP</i>	48,2	48,4	47,3	47,9	48,2	47,6	47,4	47,4
Skatter och avgifter	2 132	2 324	2 428	2 501	2 581	2 704	2 847	2 971
<i>Procent av BNP</i>	42,3	42,6	40,8	40,9	41,4	41,3	41,2	41,2
Skattekvot ¹	42,4	42,8	40,9	41,1	41,5	41,4	41,4	41,4
Kapitalinkomster	68	66	108	94	103	113	120	125
Övriga inkomster	230	249	281	334	325	303	308	319
Utgifter	2 569	2 644	2 771	2 920	3 011	3 101	3 232	3 368
<i>Procent av BNP</i>	51,0	48,5	46,6	47,8	48,2	47,3	46,8	46,7
Konsumtion	1 332	1 409	1 497	1 577	1 648	1 723	1 808	1 898
Transfereringar	968	961	960	1 028	1 023	1 016	1 041	1 070
Hushåll	711	725	750	794	808	810	824	844
Företag	164	139	120	142	119	106	112	117
Utland	93	97	90	91	96	100	105	110
Investeringar ²	246	252	274	282	301	310	320	331
Kapitalutgifter	23	21	40	33	40	53	63	70
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	16	38	35	34
Finansiellt sparande⁴	-140	-4	46	9	-18	-20	8	13
<i>Procent av BNP</i>	-2,8	-0,1	0,8	0,1	-0,3	-0,3	0,1	0,2
Primärt finansiellt sparande⁵	-184	-49	-22	-52	-81	-80	-49	-42
<i>Procent av BNP</i>	-3,7	-0,9	-0,4	-0,8	-1,3	-1,2	-0,7	-0,6
Strukturellt sparande	-108	-54	24	95	56	22	23	24
<i>Procent av potentiell BNP</i>	-2,1	-1,0	0,4	1,5	0,9	0,3	0,3	0,3
Maastrichtskuld	1 991	1 981	1 896	1 841	1 924	2 012	2 092	2 171
<i>Procent av BNP</i>	39,5	36,3	31,9	30,1	30,8	30,7	30,3	30,1
BNP, löpande pris	5 039	5 450	5 952	6 111	6 242	6 553	6 909	7 211
Potentiell BNP, löpande pris	5 134	5 405	5 864	6 222	6 407	6 644	6 919	7 211
Finansiell nettoställning	1 338	1 687	1 560	1 724	1 741	1 792	1 870	1 952
<i>Procent av BNP</i>	26,6	31,0	26,2	28,2	27,9	27,3	27,1	27,1

¹ Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen. ⁵ Primärt finansiellt sparande beräknas som finansiellt sparande minus kapitalnettot. Kapitalnettot är kapitalinkomster minus kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A21 Statens finanser

Miljardier kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	1 253	1 393	1 486	1 559	1 578	1 616	1 703	1 776
Skatter och avgifter	1 078	1 213	1 257	1 290	1 324	1 389	1 474	1 540
Kapitalinkomster	31	26	56	42	42	42	41	41
Övriga inkomster	144	154	173	227	211	185	187	194
Utgifter	1 394	1 439	1 479	1 546	1 562	1 577	1 637	1 699
Transfereringar	912	923	901	949	929	901	917	934
Ålderspensionssystemet ¹	26	27	25	26	27	27	27	28
Kommunsektorn	336	364	357	353	351	346	349	353
Hushåll	338	345	358	385	385	374	378	384
Företag	123	94	76	99	74	59	62	65
Utland	89	92	85	87	91	95	100	104
Konsumtion	338	365	395	417	442	472	502	534
Investeringar ²	127	135	150	158	168	174	181	188
Kapitalutgifter	17	15	32	22	24	31	37	42
varav ränteutgifter	11	9	26	16	17	23	30	34
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	38	67	75	87
Finansiellt sparande⁴	-141	-46	7	13	-23	-28	-9	-10
Procent av BNP	-2,8	-0,8	0,1	0,2	-0,4	-0,4	-0,1	-0,1
Statsskuld	1 218	1 145	981	896	980	1 035	1 074	1 110
Procent av BNP	24,2	21,0	16,5	14,7	15,7	15,8	15,5	15,4
Finansiell nettoställning	-225	-236	-60	-26	-95	-94	-72	-51
Procent av BNP	-4,5	-4,3	-1,0	-0,4	-1,5	-1,4	-1,0	-0,7

¹ Statliga ålderspensionsavgifter. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minska i motsvarande grad, samtidigt som den beräkningstekniska överföringen från kommunerna till hushållen ökar i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, påverkas inte. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	325	346	371	382	400	420	440	460
Socialförsäkringsavgifter	269	284	302	313	325	341	357	372
Statliga ålderspensionsavgifter	26	27	25	26	27	27	27	28
Kapitalinkomster	27	32	41	39	43	47	52	56
Övriga inkomster	3	3	3	4	4	4	4	5
Utgifter	334	340	353	366	377	391	402	415
Inkomstpensioner	326	332	344	357	367	380	391	403
Kapitalutgifter	1	1	1	1	1	1	1	1
Övriga utgifter	7	8	8	9	9	10	10	11
Finansiellt sparande	-9	6	19	15	23	28	38	46
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,4</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>
Finansiell nettoställning	1 718	2 035	1 703	1 843	1 938	1 999	2 071	2 152
<i>Procent av BNP</i>	<i>34,1</i>	<i>37,3</i>	<i>28,6</i>	<i>30,2</i>	<i>31,0</i>	<i>30,5</i>	<i>30,0</i>	<i>29,8</i>

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A23 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	1 224	1 301	1 352	1 378	1 422	1 468	1 520	1 572
Skatter	766	806	847	876	907	948	990	1 031
Kommunal fastighetsavgift	19	21	21	22	24	25	27	28
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	333	361	354	350	348	342	346	349
Kapitalinkomster	10	8	11	13	18	24	27	29
Övriga inkomster	95	105	118	117	125	128	131	136
<i>Genomsnittlig kommunalskattesats¹</i>	<i>32,28</i>	<i>32,27</i>	<i>32,24</i>	<i>32,24</i>	<i>32,24</i>	<i>32,24</i>	<i>32,24</i>	<i>32,24</i>
Utgifter	1 213	1 266	1 332	1 398	1 461	1 517	1 581	1 647
Transfereringar	98	103	103	108	112	114	116	120
Hushåll	49	49	50	54	57	56	56	57
Övriga transfereringar	50	54	53	54	55	57	60	63
Konsumtion	990	1 040	1 097	1 156	1 201	1 246	1 301	1 358
Investeringar ²	119	117	124	124	133	135	139	143
Kapitalutgifter	6	6	8	10	16	21	25	27
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	-22	-29	-40	-53
Finansiellt sparande⁴	11	35	20	-19	-18	-20	-21	-22
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,2</i>	<i>0,6</i>	<i>0,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,3</i>
Finansiell nettoställning	-154	-112	-83	-93	-101	-113	-129	-148
<i>Procent av BNP</i>	<i>-3,1</i>	<i>-2,1</i>	<i>-1,4</i>	<i>-1,5</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,9</i>	<i>-2,1</i>

¹ Procent. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från kommunsektorn till hushållen öka i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Eftersom den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minskar i motsvarande grad kommer den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, inte att påverkas. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster

Procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hushållens direkta skatter	15,1	15,0	14,0	13,9	14,0	13,9	13,8	13,7
Företagens direkta skatter	3,0	3,4	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Arbetsgivaravgifter ¹	11,5	11,7	11,3	11,6	11,9	11,9	11,8	11,8
Mervärdesskatt	9,2	9,2	9,2	9,3	9,3	9,3	9,3	9,4
Punktskatter	2,0	1,9	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8
Övriga skatter	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Skattekvot²	42,4	42,8	40,9	41,1	41,5	41,4	41,4	41,4
EU-skatter ³	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Övriga inkomster ⁴	4,6	4,6	4,7	5,5	5,2	4,6	4,5	4,4
Primära inkomster	46,9	47,2	45,5	46,4	46,6	45,9	45,7	45,6
Kapitalinkomster	1,3	1,2	1,8	1,5	1,7	1,7	1,7	1,7
Inkomster	48,2	48,4	47,3	47,9	48,2	47,6	47,4	47,4

¹ Arbetsgivar- och egenföretagaravgifter samt särskild löneskatt. ² Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ³ Skatter till EU, ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ⁴ Bland annat transferreringar från utlandet och från a-kassorna.

Anm. Avser offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler, det vill säga utifrån regelverket i senaste budgetproposition. Eventuella urfasningar av temporära ändringar är beaktade.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter

Procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Konsumtion	26,4	25,9	25,1	25,8	26,4	26,3	26,2	26,3
Transfereringar	19,2	17,6	16,1	16,8	16,4	15,5	15,1	14,8
Hushåll	14,1	13,3	12,6	13,0	12,9	12,4	11,9	11,7
Företag	3,2	2,6	2,0	2,3	1,9	1,6	1,6	1,6
Utland	1,8	1,8	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Investeringar ¹	4,9	4,6	4,6	4,6	4,8	4,7	4,6	4,6
Primära utgifter	50,5	48,1	45,9	47,2	47,6	46,5	45,9	45,7
Kapitalutgifter	0,5	0,4	0,7	0,5	0,6	0,8	0,9	1,0
Utgifter	51,0	48,5	46,6	47,8	48,2	47,3	46,8	46,7

¹ Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm.

Anm. Avser offentliga sektorns utgifter vid bibehållen personaltätet inom offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning i linje med historiskt mönster samt oförändrade regler för transferreringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll

Procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Pensioner ¹	7,7	7,3	7,0	7,3	7,4	7,2	7,0	6,9
varav inkomstpension	6,4	6,1	5,8	5,8	5,9	5,8	5,6	5,6
Arbetsmarknad ²	0,9	0,8	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4
Ohälsa ³	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3
Familj och barn ⁴	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3
Studier ⁵	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Ekonomiskt bistånd ⁶	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Övrigt ⁷	1,6	1,5	1,6	1,7	1,5	1,2	1,2	1,2
Transfereringar till hushållen	14,1	13,3	12,6	13,0	12,9	12,4	11,9	11,7

¹ Inkomst- och tilläggspension, garantipension, efterlevandepension, pensionstillägg, offentliganställdas avtalspensioner och bostadstillägg till pensionärer. ² Ersättning vid arbetslöshet, aktivitetsstöd, etableringsersättning och lönegaranti. ³ Sjuk- och rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, handikappersättning, merkostnadsersättning. ⁴ Föräldrapenning, barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag. ⁵ Studiebistånd och övrig studiebidrag. ⁶ Socialbidrag. ⁷ Assistansersättning och äldreförsörjningsstöd samt övriga transfereringar till hushåll, så som elpriskompensationer.

Anm. För prognosåren avses transfereringar från offentlig sektor till hushåll vid oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A27 Basbelopp

Tusental kronor, löpande priser

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Prisbasbelopp	47,3	47,6	48,3	52,5	56,6	57,2	57,8	58,7
Förhöjt prisbasbelopp	48,3	48,6	49,3	53,5	57,7	58,4	59,0	60,0
Inkomstbasbelopp	66,8	68,2	71,0	74,3	76,8	79,5	82,2	85,3

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A28 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal

Procentuell förändring

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomstindex	3,8	2,2	4,1	4,6	3,3	3,6	3,4	3,7
Balansindex	3,8	2,2	4,1	4,6	3,3	3,6	3,4	3,7
Balanstal ¹	1,017	1,027	1,028	1,040	1,039	1,034
Nominell inkomstpension²	2,1	0,5	2,5	3,0	1,7	2,0	1,8	2,1

¹ Nivå. ² Följsamhetsindexering, det vill säga procentuell förändring av inkomstindex minus 1,6 procentenheter.

Källor: Pensionsmyndigheten och Konjunkturinstitutet.

Tabell A29 Statens budgetsaldo och skuld

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024
Budgetsaldo	-221	78	223	81	-83
Avgränsningar	35	-96	-120	-79	-19
Försäljning av aktier med mera	0	0	-1	0	0
Extraordinära utdelningar	-3	-7	-7	0	0
Delar av Riksgäldens nettoutlåning	34	-86	-116	-47	-3
Övriga avgränsningar	4	-3	4	-32	-17
Periodiseringar	51	-36	-94	7	29
varav skatteperiodiseringar	44	-26	-84	9	29
ränteperiodiseringar	7	-10	-11	-2	0
Övrigt	-6	9	-3	4	50
Finansiellt sparande i staten	-141	-46	7	13	-23
Statens lånebehov ¹	221	-78	-223	-81	83
Värdeförändringar i statsskulden	-57	5	60	-4	2
Statsskuldens förändring	164	-73	-164	-85	85
Statsskuld	1218	1145	981	896	980
<i>Procent av BNP</i>	<i>24,2</i>	<i>21,0</i>	<i>16,5</i>	<i>14,7</i>	<i>15,7</i>

¹ Statens lånebehov är lika med budgetsaldot med omvänt tecken.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A30 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor, löpande priser

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Utgiftstak för staten	1 743	1 695	1 634	1 665	1 745	1 825
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>33,9</i>	<i>31,4</i>	<i>27,9</i>	<i>26,8</i>	<i>27,2</i>	<i>27,5</i>
Takbegränsade utgifter	1 501	1 551	1 558	1 582	1 625	1 679
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>29,2</i>	<i>28,7</i>	<i>26,6</i>	<i>25,4</i>	<i>25,4</i>	<i>25,3</i>
Budgeteringsmarginal	242	144	76	83	120	146
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	<i>16,1</i>	<i>9,3</i>	<i>4,9</i>	<i>5,3</i>	<i>7,4</i>	<i>8,7</i>

Källor: Ekonomistyrningsverket, Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet.

Tabell A31 Finanspolitisk prognos och scenario i offentlig sektor

Miljarder kronor

	2024	2025	2026	2027	2024- 2027
Budgetutrymme	54	2	33	41	131
Utgiftsåtgärder i offentlig sektor rörande konsumtion och investeringar	3	15	36	42	97
Överföring till hushållen genom ändrade skatter och transfereringar	16	22	-3	-1	34
Strukturellt sparande ¹	0,9	0,3	0,3	0,3	

Anm. Beloppen avser förändring jämfört med föregående år.

¹ Procent av potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell A32 Jämförelse av offentliga finanser med en treårig horisont

Miljard kronor respektive procent av BNP, löpande priser

		2022	2023	2024	2025
Del 1: Oförändrade regler med aviserade åtgärder¹					
Inkomster	(A)	2 817	2 929	3 010	3 120
<i>Procent av BNP</i>		47,3	47,9	48,2	47,6
Utgifter	(B)	2 771	2 920	3 008	3 082
<i>Procent av BNP</i>		46,6	47,8	48,2	47,0
Finansiellt sparande vid oförändrade regler	(C=A-B)	46	9	2	37
<i>Procent av BNP</i>		0,8	0,1	0,0	0,6
Del 2: Skillnad mellan KI:s huvudscenario och oförändrade regler med aviserade åtgärder²					
Inkomster utöver oförändrade regler med aviserade åtgärder	(D)	0	0	0	0
Utgifter utöver oförändrade regler med aviserade åtgärder	(E)	0	0	3	19
Överföring till hushållen ³	(F)	0	0	16	38
Finansiellt sparande i KI:s huvudscenario	(C+D-EG-F)	46	9	-18	-20
<i>Procent av BNP</i>		0,8	0,1	-0,3	-0,3

¹ Framskrivning utifrån statens budget för 2023 (prop. 2022/23:1) samt gällande regler. Med aviserade åtgärder för 2024–2025 avses de i budgetpropositionen för 2023 och i tidigare propositioner omnämnda åtgärder som ingår i de beräknade preliminära utgifts- och inkomstramarna. Finansiellt sparande vid oförändrade regler med aviserade åtgärder motsvarar regeringens metod för att redovisa det finansiella sparandet i offentlig sektor.

² Skillnaden mellan KI:s huvudscenario och scenariot "oförändrade regler med aviserade åtgärder" består till största del av offentlig konsumtion som följer av demografiskt betingad efterfrågan samt en standardhöjning i insatsförbrukningen.

³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Bilaga Marginalrutor

Fastighetsföretagens skulder och räntekänslighet

Fastighetsföretagen står för nästan hälften av icke-finansiella företags skulder i form av lån från banker och upplåning via certifikats- och obligationsmarknaden. Under 2022 har det blivit svårare och dyrare för fastighetsföretagen att låna på marknaden. Därför har fastighetsföretagen i större utsträckning lånat av bankerna det senaste året. Fastighetsföretag är dessutom räntekänsliga eftersom de vanligen har lågt kassaflöde och stora nettoskulder.

Fastighetsföretagen står för 43 procent av bankernas lån till icke-finansiella företag. Därför anser både Riksbanken och Finansinspektionen att riskerna för den finansiella stabiliteten i Sverige har ökat under 2022.

Antaganden om flaskhalsintäkter och elprisstöd

På grund av kraftiga prisskillnader mellan olika elprisområden erhåller Svenska kraftnät stora så kallade flaskhalsintäkter. Konjunkturinstitutet uppskattar att dessa intäkter uppgår till 70 miljarder år 2022, 60 miljarder år 2023 samt 15 miljarder år 2024.

Svenska kraftnät har, på uppdrag av regeringen, föreslagit ett elprisstöd där en del av flaskhalsintäkterna som inkommer under 2022 och 2023 betalas ut under 2023 till elkonsumenter. Stödet baseras på elkonsumenternas förbrukning under perioden oktober 2021 till september 2022, och har således liten påverkan på incitamenten att spara el. Energimarknadsinspektionen godkände detta stöd, men med en begränsning på hur mycket stöd som utan ansökan kunde utgå till en enskild konsument. Denna begränsning innebär i praktiken att stödets totala kostnad skulle bli mindre än 55 miljarder. Konjunkturinstitutet antar i sin prognos att de medel som påverkas av Energimarknadsinspektionens begränsning kommer att delas ut på andra sätt till elkonsumenter under 2023.

I Konjunkturinstitutets prognos antas således att elprisstödet år 2023 uppgår till 55 miljarder, och av dessa bedöms 40 procent fördelas till hushållen och 60 procent till företag och offentlig verksamhet. Stödet betalas ut som en transferering, och har därmed ingen direkt inverkan på KPI. År 2024 antas att ett liknande stöd betalas ut, med en totalsumma om 34 miljarder och samma fördelning mellan hushåll, företag och offentlig verksamhet.

Under 2023 betalas dessutom 2,4 miljarder kr ut i ett separat stöd till elintensiva företag. Finansieringen av denna åtgärd är ännu inte fastställd.

Vad skiljer scenario från prognos?

Prognos är Konjunkturinstitutets bedömning av den mest troliga utvecklingen för svensk ekonomi och omvärldsekonomin de allra närmaste åren, i nuläget till och med 2024.

Scenariot baseras på att inga nya störningar drabbar ekonomin och att den vid avvikelser från ett normalt resursutnyttjande vid scenariots inledning rör sig mot konjunkturrell balans. När det uppnåtts är BNP-tillväxten utbudsbestämd och följer i huvudsak av hur produktivitetstillväxten och

utbudet av arbetskraft utvecklas. Scenariot för svensk ekonomi bygger dessutom på följande specifika antaganden:

- Penningpolitiken anpassas så att inflationsmålet nås på några års sikt.
- Finanspolitiken anpassas så att överskottsmålet nås på ett par års sikt. Som en del av detta antas att offentlig konsumtion och offentliga investeringar utvecklas i linje med det demografiskt betingade behovet. Det innebär bland annat oförändrad personaltäthet och konstanta kostnadsandelar för arbetskostnader respektive förbrukning av insatsvaror i offentligt finansierade verksamheter. Därmed sker en viss standardhöjning i verksamheterna eftersom prisutvecklingen i förbrukningen normalt är lägre än ökningen av arbetskostnaderna.

Statens budget redovisad enligt nationalräkenskaperna

Statens budget är uppställd utifrån utgiftsområden och inkomstitlar. När Konjunkturinstitutet gör prognos för de offentliga finanserna görs det enligt nationalräkenskapernas indelning. I stället för olika utgiftsområden finns olika poster såsom konsumtion, investeringar och transfereringar till olika sektorer. I stället för inkomstitlar finns det olika typer av skatter, såsom produktskatter, produktionsskatter och direkt skatt på företag respektive hushåll.

För att kunna beakta åtgärderna i statens budget i prognosen för de offentliga finanserna behöver varje åtgärd bokföras på samma sätt som i nationalräkenskaperna.

Hur bedömer Konjunkturinstitutet vad som är ny finanspolitik

Konjunkturinstitutet bedömer storleken på de finanspolitiska åtgärderna för 2023 utifrån nivån på beslutade åtgärder för 2022. Många ersättningar och stöd från staten till kommunsektorn, hushållen och företagen har varit temporärt högre under 2022, dels på grund av pandemin, dels på grund av kraftiga prisökningar. Sådana temporära åtgärder har Konjunkturinstitutet redan antagit i prognosen att de ska avvecklas till 2023. Dessa inkluderas därför inte i analysen av nya finanspolitiska åtgärder mellan 2022 och 2023.

För 2023 finns i tidigare rambeslut aviseringar om budgetpåverkande åtgärder som sker 2023. Dessa aviserade åtgärder innebär sammantaget en budgetförsvagning i förhållande till 2022. Dessa aviserade budgetåtgärder ingår inte i de nya åtgärderna som denna regering presenterar i budgetpropositionen för 2023. Eftersom Konjunkturinstitutet analyserar ny finanspolitik i förhållande till föregående år redovisas både nya och tidigare aviserade åtgärder för 2023 som ny finanspolitik.

De inkomst- och utgiftsförändringar som beror på förändrade volymer som inte i sig beror på ändrade regler ingår inte i det som betraktas som ny politik. Exempelvis inkluderas inte en ökning av utgifterna för barnbidrag som följer av att det föds fler barn i det som benämns som nya finanspolitiska åtgärder. Det ses i stället som en volymeffekt som sker vid nu gällande regler för barnbidrag.

En del transfereringar till hushållen påverkas dock volymmässigt om ett aktivt beslut fattas om en annan åtgärd. Utökas till exempel antalet studieplatser på universitet och högskola innebär det att statliga konsumtionsutgifter ökar, men även att utbetalt studiemedel ökar genom att fler går på universitet och högskola. Därmed är volymökningen av studiemedel en del av de finanspolitiska åtgärderna trots att nivån för studiebidraget inte har ändrats på individnivå.

Finansierad eller ofinansierade åtgärder

Regeringen lägger fram en budgetproposition på hösten inför nästkommande år. I den presenteras både höjningar och sänkningar av anslag och förändringar av regler. En höjning av ett anslag kan finansieras genom en sänkning av ett annat anslag eller genom en skattehöjning. Varje enskild åtgärdsförändring definieras inte som finansierad eller ofinansierad.

Om åtgärderna på utgiftssidan medför att utgifterna sammantaget blir högre och detta inte motsvaras av regeländringar på inkomstsidan som stärker inkomsterna i motsvarande utsträckning kommer det finansiella sparandet försvagas. Då kan man säga att budgeten innehåller ofinansierade finansiella åtgärder motsvarande försvagningen av det finansiella sparandet.

Temporära åtgärder till och med 2022 som inte finns 2023

- KTP
- Omsättningsstöd
- Hyresstöd
- Sjuklönekostnader (tom kvartal 1 år 2022)
- Karensavdrag (tom kvartal 1 år 2022)
- Höjt tak och grundnivå i arbetslöshetsförsäkringen (skulle återgå till gamla nivån 2023)
- Arbetsgivaravgifter, nedsättning unga (nästan hela 2022)
- Skattereduktion för förvärvsinkomster
- Skattereduktion för investeringar
- Fribeloppet inom studiemedlet slopades
- Elpriskompensation till hushållen (början av 2022)
- Förhöjt bostadsbidrag till barnfamiljer (tom 30 juni 2023)
- Retroaktiv sänkt skatt på jordbruksdiesel
- Sänkt energiskatt bensin och diesel (maj-september 2022)

Utgiftstak och budgeteringsmarginal

Utrymmet mellan utgiftstaket och de faktiska beräknade takbegränsade utgifterna kallas budgeteringsmarginal. Budgeteringsmarginalen ska i första hand fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturutvecklingen skulle utvecklas på ett annat sätt än vad som förväntades när utgiftstakets nivå fastställdes.

Regeringen har en riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst behöver vara i budgeteringsfasen för att hantera osäkerheter. Enligt riktlinjen bör utrymmet till utgiftstaket uppgå till minst 1 procent av de takbegränsade utgifterna för det innevarande året (t), minst 1,5 procent för det följande året (t+1), minst 2 procent för det andra följande året (t+2) och minst 3 procent för det tredje följande året (t+3).

Att det finns ledigt utrymme under utgiftstaket betyder dock inte att det automatiskt finns utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter en avvägning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar.

Offentlig konsumtion

Offentlig konsumtion är statens, kommunernas och regionernas användning av resurser för att tillhandahålla skattefinansierade tjänster. I nationalräkenskaperna definieras offentlig konsumtion som summan av den offentliga sektorns förbrukningskostnader, arbetskostnader, kapitalförslitning och sociala naturaförmåner, minus subventioner, försäljning och egenproducerade investeringar (se diagram 53).

Prisbasbeloppet

Delar av skatte- och transfereringssystemet är knutna till prisbasbeloppet, som fastställs varje år av regeringen. Enligt socialförsäkringsbalken (2010:110) ska beloppet räknas upp med KPI i juni året före det år som beloppet gäller. Därför har KPI:s utveckling i juni jämfört med juni månad föregående år särskild betydelse för de offentliga finanserna. Syftet med kopplingen till prisbasbeloppet är att värdesäkra dessa delar av skatte- och transfereringssystemet. Eftersom beloppet fastställs med ett halvårs eftersläpning sker värdesäkring med en viss fördröjning.

Sjukpenninggrundande inkomst

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) är det belopp en person antas tjäna under ett år. Det beräknas på inkomst som uppgår till minst 24 procent av prisbasbeloppet från arbete i Sverige. Arbetet ska kunna antas vara under minst sex månader i följd eller årligen återkommande. Reglerna avseende SGI återfinns i Socialförsäkringsbalken (2010:110).

Inkomstindex

Inkomstindex är ett mått på den genomsnittliga inkomstutvecklingen i ekonomin. Indexet fastställs varje år av regeringen efter beräkning av Pensionsmyndigheten och beräknas utifrån genomsnittet av samtliga pensionsgrundande inkomster för personer i åldrarna 16–64 år.

Historiskt har inkomstindex ökat snabbare än prisbasbeloppet eftersom inkomsterna ökar dels till följd av den allmänna prisutvecklingen, dels av att reallönerna växer. Den senaste tidens höga inflation innebär dock att prisbasbeloppet ökar snabbt medan inkomstindex utvecklas i linje med den historiska trenden (se diagram 56 inkomstindex och prisbasbeloppet). Detta får skillnaden mellan inkomstindex och prisbasbeloppet att minska.

Några dynamiska effekter av högre inflation

En möjlig dynamisk effekt av högre inflation är att Riksbanken höjer styrräntan. Ett högre ränteläge leder till högre ränteutgifter. Hur lång tid det tar för en höjd ränta att slå igenom på utgifterna för statsskulden beror på hur lång tid det tar innan Riksgälden emitterar nya obligationer. Den sammanvägda så kallade durationen på statsskulden är ca 4,5 år. Det innebär att en räntehöjning till följd av högre inflation har effekt på statsskuldutgifterna först efter i genomsnitt 4,5 år. Ett högre ränteläge får också effekter på de räntebärande inkomsterna. Med stigande räntor kommer hushållens räntekostnader att stiga. Det medför i sin tur att de så kallade ränteavdragen ökar, vilket får till följd att statens skatteintäkter minskar. Men högre räntor innebär även att hushållens

ränteinkomster ökar. Dessutom ökar skatteintäkterna från investeringssparkonton, kapitalförsäkringar, tjänstepensioner och privat pensionssparande, som beskattas enligt en schablon som beror på statslåneräntan.

En annan dynamisk effekt av högre inflation kan uppstå genom växelkurser och valutamarknaderna. En del av statsskulden är upplånad i utländsk valuta, den så kallade valutaskulden. Beroende på om inflationen är global eller bara inhemsk påverkas växelkurserna för dessa valutor. På så sätt påverkas även ränteutgifterna för denna del av skulden av inflationen.

Ytterligare en dynamisk effekt kan uppstå genom att inflationen påverkar löner och driftöverskott. Om löner och vinster påverkas av den högre inflationen får det effekter på de offentliga finanserna. Om inflationen innebär högre löner ökar statens och kommunernas skatteintäkter. Samtidigt utgör löner den största utgiftsposten för offentlig sektor och det brukar antas att löneökningar har en neutral inverkan på offentliga finanser då effekter på utgifts- och inkomstsidan i stort tar ut varandra. Om inflationen i stället innebär att vinsterna ökar förväntas intäkterna från skatten på kapitalinkomster och bolagsskatten öka.